

КАТАЛОГ СИЛАБУСІВ вибіркових освітніх компонентів циклу професійної підготовки

2026-2027 навчальний рік

ОПП «ПСИХОЛОГІЯ»

другий (магістерський) рівень
вищої освіти

Дніпровський
Гуманітарний
Університет

ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ

Ти обираєш – ми поважаємо твій вибір!

«...Індивідуальна освітня траєкторія здобувача вищої освіти - персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача вищої освіти, що ґрунтується на виборі здобувачем вищої освіти освітніх програм, суб'єктів освітньої діяльності, що їх реалізують, форм і строку здобуття освіти, освітніх компонентів. У вищій освіті індивідуальна освітня траєкторія включає, зокрема, послідовність здобуття освітніх кваліфікацій, академічну мобільність, визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та інформальної освіти тощо. Індивідуальна освітня траєкторія формується здобувачем вищої освіти з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду»¹

Індивідуальна освітня траєкторія забезпечується чітко регламентованою процедурою вільного вибору освітніх компонентів та форм здобуття освіти. Ця траєкторія фіксується в індивідуальному навчальному плані. Індивідуальний навчальний план забезпечується переліком обов'язкових для вивчення освітніх компонентів та на підставі особистої заяви доповнюється студентом вибірковыми освітніми компонентами, обраними ним з урахуванням власних інтересів, інтелектуальних потреб та здібностей.

Вибір освітніх компонентів розпочинається з другого семестру першого року навчання, в подальшому – наприкінці поточного навчального року на наступний рік

Вибіркову частину освітньо-професійної програми підготовки магістрів з психології становлять 6 освітніх компонентів загальним обсягом 24 кредити ЄКТС. Ці освітні компоненти спрямовані на забезпечення власних інтересів студентів під час формування ними індивідуальної траєкторії навчання.

Студенту надається право в межах визначеного освітньою програмою та навчальним планом підготовки фахівців обсягу кредитів ЄКТС обирати освітні компоненти з інших освітніх програм, зі змістом яких можна ознайомитися у «Каталогах силабусів вибіркового освітніх компонентів професійної підготовки» за іншими напрямками (юридичний, готельно-ресторанна справа, туристичний тощо).

¹ Про вищу освіту. Закон України

У даному каталозі пропонуються силабуси вибірових освітніх компонентів, які мають на меті посилити професійну підготовку магістрів з психології, а також урізноманітнити навички надання консультативних послуг.

Перелік вибірових освітніх компонентів забезпечує поглиблення визначених освітньо-професійною програмою загальних компетентностей та набуття здобувачем вищої освіти спеціальних фахових компетентностей, спрямованих на інтеграцію професійних здібностей як реалізаційних здатностей професіонала в галузі психології.

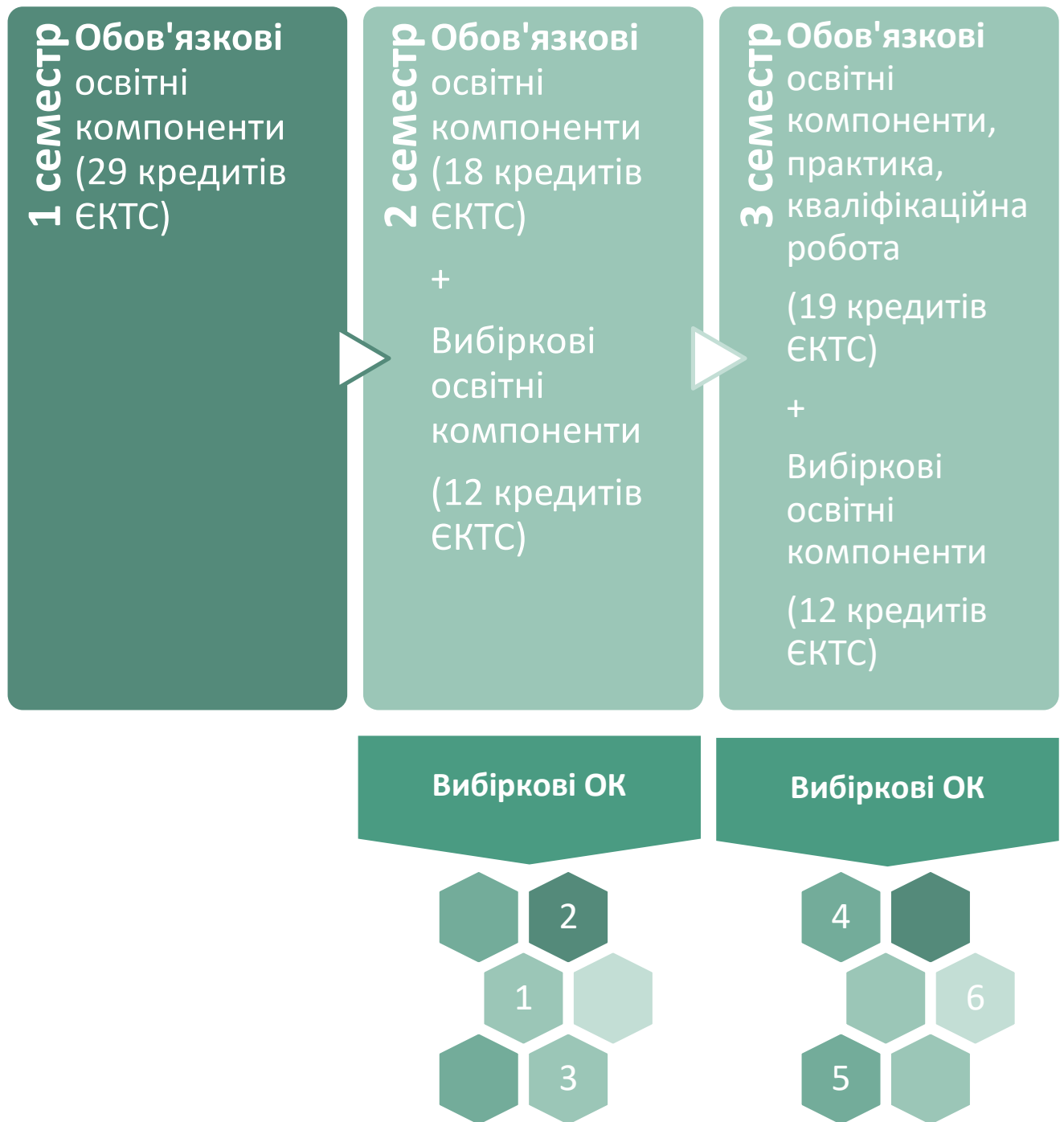
Каталог силабусів вибірових освітніх компонентів професійної підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти (ОПП «Психологія») розглянутий на засіданні Науково-методичної ради Університету та рекомендований для використання в освітньому процесі.

Протокол від 21.05.2026 № 9.

ЗМІСТ

ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ	2
СХЕМА ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЄКТОРІЇ НАВЧАННЯ	5
КРИТЕРІЇ ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНОК ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ У НАЦІОНАЛЬНУ ШКАЛУ ТА ШКАЛУ ЄКТС	6
<i>Схема формування оцінки. Розподіл балів за різними формами контролю для навчальної дисциплін.</i>	7
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АУДИТОРНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	8
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ	9
НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА.....	11
СИЛАБУСИ ВИБІРКОВИХ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ, ЩО РЕКОМЕНДУЮТЬСЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НА ПЕРШОМУ РОЦІ НАВЧАННЯ	12
Другий семестр	12
<i>Психогігієна та психопрофілактика</i>	<i>12</i>
<i>Тренінг з особистісного зростання</i>	<i>21</i>
<i>Сімейне консультування та психотерапія</i>	<i>30</i>
<i>Теоретичні та прикладні аспекти психодіагностики особистості в кризових ситуаціях.....</i>	<i>41</i>
<i>Медіація та психологія ведення переговорів.....</i>	<i>51</i>
<i>Правові засади організації психологічної практики.....</i>	<i>62</i>
СИЛАБУСИ ВИБІРКОВИХ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ, ЩО РЕКОМЕНДУЮТЬСЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НА ДРУГОМУ РОЦІ НАВЧАННЯ	73
Третій семестр	73
<i>Пропедевтика психічних розладів.....</i>	<i>73</i>
<i>Психолінгвістика</i>	<i>81</i>
<i>Психологія професійного розвитку</i>	<i>88</i>
<i>Психологія конструктивної соціальної взаємодії</i>	<i>98</i>
<i>Тренінг "Гештальт-терапія"</i>	<i>107</i>
<i>Тренінг "Ненасильницькі комунікації в закладі освіти. Антидискримінаційні практики"</i>	<i>114</i>
ПІСЛЯМОВА.....	122

СХЕМА ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЄКТОРІЇ НАВЧАННЯ

КРИТЕРІЇ ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНОК ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ У НАЦІОНАЛЬНУ ШКАЛУ ТА ШКАЛУ ЄКТС

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою (екзамен /залік)	Оцінка за шкалою ЄКТС	Умови нарахування балів
90–100	Відмінно	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі.
83–89	Добре	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання більшості з них оцінена кількістю балів, близькою до максимальної.
75–82		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком; в основному сформовані практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальною кількістю балів, деякі види завдань виконані з помилками.
68–74	Задовільно	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки.
60–67		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовані деякі практичні навички роботи; частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35–59	Незадовільно	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовані необхідні практичні навички роботи; більшість навчальних завдань не виконано або якість їх виконання оцінено кількістю балів, близькою до мінімальної; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання).

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою (екзамен /залік)	Оцінка за шкалою ЄКТС	Умови нарахування балів
1–34		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не засвоєний; не сформовані необхідні практичні навички роботи; всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки або не виконані взагалі; додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань.

Схема формування оцінки. Розподіл балів за різними формами контролю для навчальної дисциплін.

ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ		
Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль
Аудиторна робота	Самостійна та індивідуальна робота	
≤ 40	≤ 20	ЗАЛІК (З)/ ЕКЗАМЕН (Е)
≤ 60		≤ 40
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК+ З ≤ 100		
Підсумкова оцінка у випадку складання екзамену (П) = ПК+Е ≤ 100		
ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ		
Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль
Аудиторна робота	Самостійна та індивідуальна робота	
≤ 20	≤ 40	ЗАЛІК (З)/ ЕКЗАМЕН (Е)
≤ 60		≤ 40
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК+ З ≤ 100		
Підсумкова оцінка у випадку складання екзамену (П) = ПК+Е ≤ 100		

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АУДИТОРНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні предметної області та теми заняття.
4	Теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними помилками. Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні предметної області та теми заняття.
3	Теоретичні питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні; практичні навички та вміння мають поверхневий характер, потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками.
2	Теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки, які потребують подальшого усунення.
1	Здобувач не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань.
0	Відсутність на занятті

Ці бали конвертуються у підсумкові бали за відповідним коефіцієнтом, який розраховується автоматично залежно від кількості семінарських та практичних занять. Конвертація у підсумкову кількість балів за аудиторну роботу здійснюється шляхом помноження суми балів, напрацьованих за цей вид діяльності протягом семестру, на коефіцієнт. Підсумкові бали за аудиторну роботу автоматично вираховуються впродовж всього семестру та відображаються в окремому стовпчику електронного журналу навчальної групи. Підсумок формується напередодні підсумкового контролю.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Самостійна та індивідуальна робота здобувача, що передбачена силабусом вибіркового освітнього компоненту, оцінюється науково-педагогічним працівником (денна форма здобуття освіти за 10-бальною шкалою кожний вид, заочна форма - за 20-бальною шкалою). Виконання завдань, які виносяться на самостійну та індивідуальну роботу, контролюється науково-педагогічним працівником під час консультацій, оцінювання відбувається напередодні підсумкового контролю.

Види самостійної роботи:

- *ведення конспекту;*
- *складання схем, створення діаграм та таблиць;*
- *складання списку джерел окремої теми;*
- *аналіз психодіагностичних практик/методик;*
- *підготовка до понятійного диктанту;*
- *проведення емпіричних досліджень в межах підготовки та написання курсових та кваліфікаційних робіт.*

Види індивідуальної роботи:

- *складання тестів;*
- *складання кросвордів;*
- *підготовка мультимедійних презентацій;*
- *підготовка есе;*
- *складання списку числових значень;*
- *вирішення комплексного практичного індивідуального завдання (КПІЗ);*
- *складання ситуаційної задачі (кейсу).*

Науково-педагогічні працівники можуть нараховувати заохочувальні бали за виконання здобувачем науково-дослідної роботи. При нарахуванні заохочувальних балів загальна сума балів за самостійну (індивідуальну) роботу не повинна перевищувати максимально допустиму (10 або 20 балів).

Види науково-дослідної роботи:

- *підготовка конкурсної наукової роботи;*
- *написання фахової наукової статті;*
- *участь в засіданнях наукового гуртка кафедри;*
- *підготовка доповідей за тематикою засідань гуртка кафедри;*
- *участь в інших науково-практичних заходах (конференціях, круглих столах, наукових семінарах; участь у вебінарах, вікторинах тощо);*
- *публікація тез доповіді;*
- *надання організаційної допомоги в проведенні засідань наукового гуртка кафедри або інших наукових заходах.*

Критерії оцінювання рівня знань визначені кафедрою психології та знайшли своє відображення у «*Стандарті організації та критеріїв оцінювання навчальної роботи здобувачів вищої освіти з дисциплін, що закріплені за кафедрою психології*». Зі змістом документу можна ознайомитися на сайті Університету в розділі «Силабуси навчальних дисциплін/ Магістр / С4/053 Психологія» або за посиланням: <https://surl.li/fdotxa> або за QR-кодом.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Відповідно до вимог розділу 3 «Положення про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, у Вищому навчальному приватному закладі «Дніпровський гуманітарний університет» за умов проходження здобувачем вищої освіти навчання на онлайн курсах чи наявність іншого елементу неформальної освіти за тематикою, що відповідає змісту освітнього компонента, **можливе визнання результатів навчання у формі зарахування (повного або часткового).**

Підставою для визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, є документи (свідоцтва, сертифікати) оформлені відповідно до вимог чинного законодавства у галузі освіти.

ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ПЕРЕЗАРАХУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ЗДОБУТИХ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ ЗДОБУВАЧА

Кількість балів	Форма діяльності та/або заняття	Критерії оцінювання	Рекомендовані ресурси для результату здобуття
10	Самостійна робота	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату обсягом 30 годин (1 кредит ECTS) або більше	Масові онлайн курси на платформах EdERA, Дія освіта, Prometheus, Coursera, платформа «Громадській контроль», онлайн курси мережевої академії Cisco (https://www.netacad.com/) тощо.
10	Індивідуальна робота	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату обсягом 30 годин (1 кредит ECTS) або більше	Масові онлайн курси на платформах EdERA, Дія освіта, Prometheus, Coursera, платформа «Громадській контроль», онлайн курси мережевої академії Cisco (https://www.netacad.com/) тощо.
5	Семінарське заняття, практичне заняття	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату за темою заняття	Масові онлайн курси на платформах EdERA, Дія освіта, Prometheus, Coursera, платформа «Громадській контроль», онлайн курси мережевої академії Cisco (https://www.netacad.com/) тощо.
0	Відсутній результат або результат не відповідає тематиці дисципліни		

СИЛАБУСИ ВИБІРКОВИХ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ, ЩО РЕКОМЕНДУЮТЬСЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НА ПЕРШОМУ РОЦІ НАВЧАННЯ

Другий семестр

ПСИХОГІГІЄНА ТА ПСИХОПРОФІЛАКТИКА

Освітній компонент «*Психогігієна та психопрофілактика*» формує здатність не лише працювати з уже наявними психологічними проблемами, а й попереджати їх виникнення, підтримувати психічне здоров'я особистості та сприяти підвищенню якості життя людини. Вивчення дисципліни дозволяє майбутньому психологу:

- ✓ оволодіти знаннями про закономірності збереження психічного здоров'я в різних вікових, професійних та соціальних групах;
- ✓ навчитися виявляти чинники ризику розвитку емоційного виснаження, стресових розладів, дезадаптації та інших психологічних труднощів;
- ✓ формувати навички розроблення та реалізації профілактичних програм, тренінгів і просвітницьких заходів;
- ✓ опанувати методи психологічної підтримки, спрямовані на зміцнення стресостійкості, емоційної рівноваги та психологічного благополуччя;
- ✓ розвивати компетентності консультативної та просвітницької роботи в освітньому, медичному, соціальному й організаційному середовищі.

Особливого значення дисципліна набуває в сучасних умовах високого рівня психоемоційного навантаження, соціальної нестабільності та професійного стресу. Вона орієнтує здобувачів на превентивний підхід у психологічній практиці, що відповідає сучасним тенденціям розвитку психологічної науки та практики.

Роль дисципліни полягає також у формуванні у студентів культури дбайливого ставлення до власного психічного здоров'я та готовності мотивувати інших до усвідомленого саморозвитку, саморегуляції й навчання впродовж життя. Саме тому освітній компонент сприяє становленню конкурентоспроможного, етично відповідального та соціально орієнтованого фахівця.

Метою викладання навчальної дисципліни є вивчення шляхів забезпечення нервово-психічного здоров'я людини. Ця дисципліна на межі психології, медицини (загальна гігієна), соціології і педагогіки, яка займається дослідженням впливу середовища на психіку людини, розробкою норм праці, відпочинку та побуту, психогігієнічною пропагандою. На основі оволодіння основними теоретичними поняттями поглиблювати знання про сутність психогігієни як науки, ознайомити студентів зі змістом, структурою та чинниками психічного здоров'я, суб'єктивного добробуту і здорового способу життя особистості; навчити визначати стани, ситуації та поведінку ризику; розвивати психологічну спостережливість, творчий підхід до використання основних методів психокорекції під час роботи з клієнтами; формувати у майбутніх психологів навички саморозвитку, самокерування та профілактики дисгармоній особистості.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни. Для опанування змістом навчальної дисципліни необхідні знання з навчальних дисциплін: «Загальна психологія» з практикумом, «Соціальна психологія», «Вікова психологія та психологія розвитку», «Психодіагностика», «Патопсихологія», «Основи психокорекції» з практикумом.

Дисципліна виступає підґрунтям загальної теоретичної підготовки у галузі психології, яка буде основою для підвищення професійної компетентності психологів та ефективної самореалізації їх як фахівців.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Психогігієна та психопрофілактика» здобувачі вищої освіти мають знати:

- 1) на понятійному рівні: основні поняття психогігієни
- 2) на фундаментальному рівні:
 - сучасні напрямки психогігієни та психопрофілактики; критерії психічного здоров'я та фактори, що на нього впливають; практичні методи і прийоми психогігієни та психопрофілактики;
 - види і форми психологічної допомоги та психолого-педагогічної підтримки.
- 3) на практично-творчому рівні: вплив факторів навколишнього середовища на здоров'я людини, її психічний добробут в різні вікові періоди та в різних сферах життя.

вміти:

- 1) на репродуктивному рівні: діагностувати порушення психологічного здоров'я;

2) на алгоритмічному рівні: складати програми психогігієнічної допомоги; здійснювати психогігієнічні та психопрофілактичні заходи;

3) на евристичному рівні: володіти основними прийомами психологічної самопомоги;

4) на творчому рівні: застосовувати знання з психогігієни і психопрофілактики в особистому житті та в практиці психолога та педагогічній діяльності.

Вивчення навчальної дисципліни спрямовано на отримання наступних **компетентностей**:

Загальні (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові) (СК)

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК12. Здатність розробляти та застосовувати превентивні та корекційні програми збереження психологічного здоров'я людини..

СК13. Здатність розробляти та застосовувати превентивні та корекційні програми збереження психологічного здоров'я людини.

За підсумками опанування матеріалу курсу студенти мають продемонструвати наступні **програмні результати навчання (ПР)**:

ПРН4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПРН8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПРН9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності

ПР15. Керувати людськими ресурсами, робочими процесами та поведінкою фахівців у складних і екстремальних професійних ситуаціях.

ПР16. Надавати кваліфіковану психологічну допомогу особистості у кризовому стані для активізації ресурсів її життєстійкості

Форми проведення занять - лекції, семінарські та практичні заняття.

Форма підсумкового контролю. Підсумковий контроль проводиться з метою встановлення відповідності (вимірювання, оцінювання) здобутих особою результатів навчання вимогам освітньої програми у частині відповідного освітнього компонента. З освітнього компонента «Психогігієна та психопрофілактика» передбачений **підсумковий контроль у формі заліку.**

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма навчання денна/заочна Обсяг 4 кредити ЄКТС, (120 годин)
Курс 1 Семестр 2

№ теми	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин (аудиторна, самостійна та індивідуальна робота)
1	2	3
1	Базові засади психогігієни та психопрофілактики	17
2	Поняття психічного здоров'я особистості	16
3	Проблема екстремальних впливів на психіку людини	18
4	Вікова психогігієна	17
5	Психогігієна праці та навчання	16
6	Психогігієна сім'ї та статевого життя	18
7	Суїцидальна та девіантна поведінка як форми дезадаптивної поведінки	18
	Разом	120
	Форма підсумкового контролю	залік

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ:

Основна:

1. Болтівець С.І. Педагогічна психогігієна: теорія та методика: [монографія] / С.І. Болтівець. Київ : Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», 2000. 302 с.
2. Варій М. Й. Психологія особистості: підручник Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. 608 с
3. Коцур Н.І. Психогігієна: Навчальний посібник. / Н.І. Коцур, Л.С. Гармаш. Чернівці: Книги-XXI, 2005. 380с.
4. Прокопенко А.В. Психогігієна: [навчальний посібник] / А.В. Прокопенко. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. 229 с.

Додаткова:

1. Коробчанський В.О. Гігієнічна психодіагностика донозологічних станів у підлітковому та юнацькому віці: Посібник для докторантів, аспірантів, пошукувачів та лікарів. Харків: Контраст, 2005. 192 с.
2. Психосоціальна допомога в роботі з кризовою особистістю: навчальний посібник / Наук. ред. та керівник проблем. групи Л. М. Вольнова. Київ, 2012. 275 с.
3. Крушельницька Я. В. К 84 Фізіологія і психологія праці: Підручник. Київ : КНЕУ, 2003. 367 с.
4. Основи психогігієни та психопрофілактики: навч. пос. / Н.Є. Афанасьєва. Харків: НУЦЗУ, 2016. 91 с.
5. Основи психогігієни молоді людини: навчально-методичний посібник / О.Є. Менших, Ю.О. Петренко, В.Д. Ярова. Черкаси, 2010. 76 с.
6. Пясецька Н.А. Психогігієна: навчально-методичний посібник / укл. Н. А. Пясецька Умань.: ВІЗАВІ, 2015. 150 с.
7. Тимофєєва М.П. Психологія здоров'я / М.П. Тимофєєва, О.В. Двіжова. Чернівці: Книги XXI, 2009. 296 с.
8. Трансформації особистості в умовах соціально-політичних та економічних змін: колективна монографія / ВНПЗ "ДГУ"; за заг. ред. Л.М. Пріснякової. Дніпро: ЛІРА, 2023. 250 с.

ПОЛІТИКА КУРСУ, КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Освітня діяльність здобувача у закладі вищої освіти – це одна зі сторін цілісного професійного та особистісного формування людини, звісно, як цілеспрямований, регламентований планами та програмами, керований процес засвоєння знань, умінь і навичок, розвитку і становлення особистості здобувача. У процесі освітньої діяльності здобувач виступає як її суб'єкт, тобто є носієм предметно-практичної активності та пізнання.

Педагогічна взаємодія в системі «викладач – здобувач» є системою взаємних впливів суб'єктів, включених у спільну діяльність на основі загальних цілей професійної освіти. Ця взаємодія впливає на формування системи цінностей майбутнього фахівця, таких як особистість, істина, освіта, професія та інші. Взаємодія між викладачем і студентом розглядається як безперервний діалог, в процесі якого вони спостерігають, осмислюють наміри один одного і реагують на них.

Очна форма навчання передбачає систематичне відвідування лекційних та семінарських занять, виконання самостійної та індивідуальної роботи відповідно до вимог Робочої програми навчальної дисципліни (далі – РПНД). Здобувач зобов'язаний використовувати необхідні матеріали (зошит, підручник тощо) з метою фіксування прослуханого матеріалу та для виконання завдань.

Здобувач зобов'язаний:

- ✓ виконувати завдання, які пропонує викладач. Форма виконання завдань залежить від тематичного змісту заняття;
- ✓ відпрацювати пропущені заняття відповідно до графіка проведення консультацій викладачем, дотримуючись тематичного змісту занять затверджених РПНД. Проведення перескладання матеріалу, який здобувач пропустив, відбувається за дозволом декану факультету;
- ✓ у ході освітнього процесу відповідально ставитися до навчання, бути активним, виявляти ініціативу, з повагою відноситися до викладача та одногрупників, виконувати завдання, поставлені перед ним викладачем на семінарських та лекційних заняттях;
- ✓ з'являтися на заняття своєчасно, привітатися з одногрупниками та викладачем. У разі запізнення спокійно заходити до аудиторії та не звертати увагу на себе. Дозволяється запізнення до 15 хвилин. Якщо здобувач запізнився більш ніж встановлений час, то він має право бути присутнім на занятті, але присутність на занятті буде не врахована. У такому випадку здобувач має право відпрацювати пропущений матеріал згідно з графіком консультацій викладача. Забороняється відвертати одногрупників та викладача, самовільно залишати аудиторію, користуватися мобільним телефоном. Забороняється

прослуховування та перегляд аудіо- та відеоконтенту, не пов'язаного з темою заняття, а також ведення телефонних розмов в аудиторії під час освітнього процесу. У разі порушення дисципліни викладач має право зобов'язати здобувача написати пояснювальну записку на ім'я завідувача кафедри та/або запропонувати залишити аудиторію. Грубе порушення дисципліни прирівнюється до пропуску заняття без поважної причини.

Здобувач має право на отримання знань за індивідуальною формою навчання згідно з індивідуальним графіком.

Консультації викладачем здобувачів, які мають індивідуальний графік навчання, здійснюється за семестровим графіком консультацій викладача кафедри впродовж семестру не менше ніж один раз на місяць у визначені консультаційні дні (або за погодженням обох сторін в інший день).

Здобувач, який має дозвіл на відвідування занять за індивідуальним графіком, бере участь у підсумковій семестровій атестації (заліково-екзаменаційній сесії) на загальних підставах.

Політика оцінювання результатів навчання. Не виконання здобувачем програмного змісту з дисципліни є підставою для недопущення до складання заліку та відрахуванням. Здобувач, який отримав за семестр бали від 0 до 34 може бути не допущений до складання заліку. У такому випадку здобувачу надається можливість набрати відповідні бали та отримати допуск після відпрацювання програмного змісту та написання модульної контрольної роботи.

Здобувач, який отримав бали від 35 до 59 має можливість повторно написати модульну контрольну роботу та виконати самостійну роботу в повному обсязі відповідно до вимог РПНД.

Здобувач, який успішно виконав програмний зміст, може отримати позитивну оцінку автоматично, але він повинен бути присутнім на заліку відповідно до графіка складання заліково-екзаменаційної сесії в момент виставлення балів у відомість успішності.

Здобувачам нараховуються заохочувальні бали за виконання наступних видів робіт: участь у конференціях, семінарах, тренінгах за темою дисципліни тощо.

Відповідно до вимог внутрішніх нормативних документів з питань організації освітнього процесу розподіл балів, з яких формується рейтинг здобувача вищої освіти, відбувається між поточним контролем (60 балів) та підсумковим контролем (40 балів).

Рейтинг компетентності здобувача з навчальної дисципліни, включає рейтинг компетентності з навчальної роботи (аудиторна робота та самостійна робота) та

рейтинг компетентності з підсумкового контролю (контрольні заходи). Що відповідає пропорції за 100 бальною шкалою: максимальний рейтинг з навчальної роботи – 60 балів (мінімальний 30 балів), максимальний рейтинг з підсумкового контролю – 40 балів. Якщо здобувач не зміг отримати мінімальної кількості балів з навчальної роботи (30 балів) або його загальний рейтинг компетентності складає менш як 60 балів він вважається таким, що має академічну заборгованість.

Оцінювання компетентності здобувача з навчальної дисципліни здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне навчальне заняття та виставлення балів від 1 до 5.

Політика академічної доброчесності. Здобувач повинен дотримуватися принципів, норм етикету та забезпечення академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- ✓ *самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);*
- ✓ *посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;*
- ✓ *дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;*
- ✓ *надання вірогідної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.*

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Предмет та завдання психогієни.
2. Предмет та завдання психопрофілактики.
3. Методи психогієни та психопрофілактики
4. Історія розвитку психогієни та психопрофілактики.
5. Проблема екстремальних впливів на психіку людини.
6. Екстремальні впливи на психіку та стрес і дістрес.
7. Вплив «інформаційного голоду» на нервово-психічні функції людини.
8. Монотонність і нервово стомлення.
9. Проблема адаптації та дезадаптації.
10. Психогієна та психопрофілактика нервово-психічних розладів у дитячому віці.

-
11. Класифікація причин виникнення нервово-психічних розладів у дитячому віці.
 12. Дисгармонія сімейного виховання і нервово-психічні розлади у дітей.
 13. Параметри виховного процесу та їх вплив на нервово-психічне здоров'я дітей.
 14. Діагностична робота з контингентами ризику.
 15. Загальна характеристика психокорекційного комплексу для дітей з нервово-психічними розладами.
 16. Психогігієна і психопрофілактика адиктивної поведінки.
 17. Загальна характеристика адиктивної поведінки.
 18. Причини виникнення адиктивної поведінки.
 19. Вибір об'єктів адикції. Динаміка адиктивної поведінки.
 20. Загальна характеристика корекційних антиадиктивних програм.
 21. Психопрофілактика суїцидальної поведінки.
 22. Поняття про суїцид. Історичний аспект дослідження суїциду.
 23. Соціальні та психологічні чинники, супутні суїциду.
 24. Психологічна діагностика суїцидальної поведінки. Психотерапевтична і консультативна допомога суїцидентам.
 25. Психопрофілактика суїцидальної поведінки.

ТРЕНІНГ З ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Особистісне зростання – процес свідомого розвитку людини, спрямований на розкриття її потенціалу, удосконалення внутрішніх ресурсів, формування зрілої самосвідомості, емоційної стійкості, гнучкості мислення та здатності до самореалізації. Воно охоплює розвиток цінностей, мотивації, навичок саморефлексії, ефективної комунікації, саморегуляції та відповідального ставлення до власного життя й професійної діяльності. Майбутній магістр з психології має не лише володіти теоретичними знаннями, а й бути психологічно зрілою особистістю, здатною до емпатії, самоконтролю, професійної рефлексії та постійного самовдосконалення.

Мета викладання освітнього компонента «Тренінг з особистісного зростання» – ознайомлення студентів із загальними основами та методикою проведення тренінгу особистісного зростання як навчальною дисципліною та видом практичної діяльності психолога, показати можливості використання наукових та прикладних психологічних знань у сфері освіти, формувати початкові уміння та навички інформаційно-аналітичної діяльності в галузі практичної психології, розвивати професійне мислення, сприяти професійному самовизначенню та особистісному розвитку студентів. Об'єкт курсу – тренінг особистісного зростання як ефективний засіб розв'язання проблем спілкування, а його предмет – спрямованість на розкриття особистісного потенціалу та самореалізацію.

Завдання курсу:

- 1. Поглибити у студентів знання та сформувати уміння організації та проведення професійного психологічного тренінгу особистого зростання.*
- 2. Забезпечити практичне оволодіння психотехнічними засобами, методами у процесі організації та проведенні психологічного тренінгу.*
- 3. Сприяти розвитку особистості студентів, формуванню позитивної Я – концепції, внутрішнього локусу контролю, оптимістичної настанови щодо вирішення життєвих, зокрема й професійних проблем.*

Вивчення курсу сприяє:

- ✓ розвитку емоційного інтелекту та навичок самопізнання;
- ✓ формуванню здатності до самоаналізу й усвідомлення власних ресурсів і обмежень;
- ✓ підвищенню стресостійкості та психологічної гнучкості;
- ✓ удосконаленню комунікативних і консультативних навичок;

- ✓ формуванню мотивації до навчання впродовж життя та професійного саморозвитку;
- ✓ розвитку здатності ефективно взаємодіяти з людьми в різних життєвих і професійних ситуаціях.

Роль дисципліни полягає у створенні підґрунтя для гармонійного професійного становлення майбутнього психолога. Вона допомагає здобувачам вищої освіти усвідомити значення внутрішнього розвитку як необхідної умови ефективної психологічної практики, професійної етики та побудови здорових міжособистісних взаємин.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати:

- ✓ поняття соціально-психологічного тренінгу особистісного зростання;
- ✓ вимоги, правила та принципи проведення соціально-психологічного тренінгу;
- ✓ підходи до вивчення проблеми психології особистості, психологічна структура особистісного зростання, поняття розвитку особистості та особистісного зростання;
- ✓ відмінність тренінгу особистісного зростання від інших форм психологічного впливу. Специфічні риси і принципи тренінгу особистісного зростання. Організація тренінгу особистісного зростання;
- ✓ визначальні риси розвинутої особистості. Саморозвиток особистості;
- ✓ механізми та психологічні структури особистісного зростання: самопізнання, самоспонування, програмування професійного і особистісного зростання, самореалізація;
- ✓ знання схеми тренінгового заняття. Вимоги до обладнання приміщення, просторової та часової організації тренінгу особистісного зростання. Особливості діяльності ведучого тренінгу особистісного зростання. Вимоги до комплектування групи, стадії розвитку тренінгової групи.

Уміти:

- ✓ проводити аналіз, синтез, осмислення та систематизацію різних
- ✓ інформаційних джерел для впровадження сучасних наукових методів
- ✓ психології у практику групової психологічної роботи;
- ✓ самостійно розробляти програми та детальні сценарії тренінгу особистісного зростання;
- ✓ аналізувати фактори та умови ефективності роботи тренінгової групи;
- ✓ цілеспрямовано одержувати соціально-психологічні знання щодо розвитку
- ✓ творчих та професійних здібностей керівника тренінгової групи;
- ✓ адекватно висловлювати свої почуття та розуміти почуття інших людей;
- ✓ вербально та невербально ефективно спілкуватись;
- ✓ співпрацювати у групі;
- ✓ ефективно планувати власний саморозвиток;
- ✓ презентувати себе та здійснювати самоаналіз;
- ✓ розробляти програму тренінгу особистісного зростання.

Успішне виконання вимог курсу та опанування матеріалом освітнього компоненту дасть змогу набути компетентності:

Загальні (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

Спеціальні (фахові) (СК)

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики

СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та/або практичної значущості.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК11. Здатність розробляти програми психологічної реабілітації людини.

СК12. Здатність надавати оперативну психологічну допомогу та використовувати методи психологічного захисту людини в умовах надзвичайних ситуацій.

За підсумками опанування матеріалу курсу студенти мають продемонструвати наступні програмні результати навчання (ПР)

ПР2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій

ПР14. Надавати оперативну психологічну допомогу особистості з гострими стресовими реакціями.

ПР15. Керувати людськими ресурсами, робочими процесами та поведінкою фахівців у складних і екстремальних професійних ситуаціях.

ПР16. Надавати кваліфіковану психологічну допомогу особистості у кризовому стані для активізації ресурсів її життєстійкості.

Передумови для вивчення освітнього компонента «Тренінг з особистісного зростання»: для опанування змісту навчальної дисципліни необхідні базові знання та навички, отримані в процесі вивчення наступних дисциплін: «Загальна психологія», «Основи психотерапії», «Теоретико-методологічні проблеми психології», «Психологія особистості», «Теорія та практика психологічного консультування».

Форми проведення занять - лекції, семінарські та практичні заняття.

Форма підсумкового контролю. Підсумковий контроль проводиться з метою встановлення відповідності (вимірювання, оцінювання) здобутих особою результатів навчання вимогам освітньої програми у частині відповідного освітнього

компонента. З освітнього компоненту «Тренінг з особистісного зростання» передбачений **підсумковий контроль у формі заліку.**

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма навчання денна/заочна Обсяг 4 кредити ЄКТС, (120 годин)
 Курс 1 Семестр 2

№ теми	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин (аудиторна, самостійна та індивідуальна робота)
1	2	3
1	Теоретичні і методичні основи проведення тренінгів особистісного зростання	15
2	Організація та проведення тренінгу особистісного зростання.	15
3	Формування тренінгової групи	15
4	Характеристика основних тренінгових методів і форм	15
5	Розвиток упевненості в собі, подолання бар'єрів, самовираження, самовдосконалення.	15
6	Поглиблення навичок самоаналізу і самовираження	15
7	Розробка та проведення програми тренінгу особистісного зростання.	30
	Разом	120
	Форма підсумкового контролю	залік

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ:

Основна:

1. Афанасьєва Н.Є., Перелигіна Л.А. Теоретико-методологічні основи соціально-психологічного тренінгу: навчальний посібник. Харків: НУЦЗУ, 2016. 251 с.

-
2. Зливков В., Ліпінська С., Лукомська С. Сучасні тренінгові технології: інтегративний підхід. Київ.-Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., 2020. 210 с.
 3. Карпенко Є. Основи психотренінгу : навч. посібник. Дрогобич, 2015. 78 с.
 4. Ковалюк О.М. Здоров'язбережувальні технології та управління. Тренінг. ЖДУ ім. І. Франка. Житомир, 2018. 68с.
 5. Корнієнко І.О., Алмаші С.І.. Методологія проведення тренінгів. Мукачево, 2016. 60 с. 6. Основи психотренінгу: навч. посібник. Дрогобич: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2016. 80 с.
 7. Соціально-психологічний тренінг маніпуляція [Текст]: навч.- метод.посіб. / В.В.Балахтар. Вижниця : Видавництво «Черемош», 2017. 432 с.
 8. Теоретико-методологічні основи соціально-психологічного тренінгу: навч. посіб. / Афанасьєва Н. Є., Перелигіна Л. А.; Нац. ун-т цивіл.захисту України. Харків : ХНАДУ, 2017. 315 с.
 9. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання: навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2017. 250 с.
 10. Jablonski, H., Kjeldmand, D., & Salinsky, J. (2013). Balint groups and peer supervision. In *Clinical Uncertainty in Primary Care* (pp. 73-93). Springer, New York, NY.

Додаткова:

1. Адамська З. М. Соціально-психологічний тренінг як фасилітативне середовище для розвитку фасилітативних здібностей майбутнього психолога. *Філософсько-психологічні аспекти лідерства в бізнесі, освіті та державі : збірник тез IV Міжнародної науково-практичної конференції*, 15 березня 2019 р. Львів : СПОЛОМ, 2019. С. 17–21.
2. Блінов О. А. Психологічне забезпечення переговорного процесу : навч. посіб. Київ : НАУ, 2013. 248 с.
3. Бондарєва Л.І. Методичні аспекти розробки та проведення навчального тренінгу студентів у вищій професійній школі. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2016. №6. С.48-58.
4. Воронкевич О. М., Чопик С. В. Психологічний тренінг як засіб розвитку комунікативної компетентності студентів. *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності : збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції : у 2 ч. (м. Тернопіль, Україна, 11–12 квітня 2019 року)*. Тернопіль, 2019. Ч. 1. С. 103– 106.
5. Карпенко Є. Організація тренінгу спілкування з дітьми різного віку: метод. матеріали до практичних занять [для фахівців ОКР «Бакалавр» спеціальності

6.030102 «Психологія»] / Євген Карпенко. Дрогобич : Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2016. 145 с.

6. Особистісне зростання: теорія і практика: *Збірник наукових праць [за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Житомир, 21 квітня 2020 р.)]* / Ред. колегія: Л. П. Журавльова, Г. В. Пирог, Т. М. Шапран / М-во освіти і науки України, Житомирський державний університет імені Івана Франка, соц.-псих. факультет. Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2020. 280 с.

7. Особистісне зростання в умовах трансформації сучасного суспільства : монографія / Ред. колегія: Т. В. Коломієць, Т. Ю. Кулаковський, Г. В. Пирог; за науковою редакцією професора Л. П. Журавльової. Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2020. 308 с.

8. Святенко Ю.О. Тренінг особистісного зростання. Київ, 2017. 80 с.

9. Чебикін О. Я., Сінельнікова Т. В. Психологічні основи тренінгових технологій : монографія. ПНЦ НАПН України. Одеса : ТОВ Лерадрук, 2013. 229 с.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу «Тренінг з особистісного зростання» спрямована на надання можливості здобувачам вищої освіти отримувати необхідні знання у повному обсязі (визначено та відображено у навчально-методичному комплексі із зазначеної дисципліни).

Для здобувачів вищої освіти очної форми навчання відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба або академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Відсутність здобувача на заняттях передбачає самостійне опрацювання матеріалу та не звільняє здобувача від виконання завдання на самостійну підготовку або завдання поточного та підсумкового контролю.

Політика оцінювання результатів навчання. Поточний контроль проводиться викладачами на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування

методів і засобів навчання, – так і студентами – для планування самостійної роботи.

Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів студентів при обговоренні теоретичних питань, а також у формі тестування. Форми проведення поточного контролю та критерії оцінювання рівня знань визначаються відповідною кафедрою. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни.

Не засвоєння здобувачем програмного змісту з дисципліни є підставою для недопущення до складання заліку та відрахуванням. Здобувач, який отримав за підсумками поточного контролю бали від 0 до 34 може бути не допущений до складання заліку. У такому випадку здобувачу надається можливість набрати відповідні бали та отримати допуск після відпрацювання програмного змісту.

Здобувач, який отримав бали від 35 до 59 має можливість доопрацювати завдання поточних контролів, доопрацювати завдання самостійної та індивідуальної роботи в повному обсязі відповідно до вимог робочої програми. Здобувач, який успішно виконав вимоги програми освітнього компоненту, може отримати позитивну оцінку автоматично, але він повинен бути присутнім на заліку відповідно до графіку складання заліково-екзаменаційної сесії в момент виставлення балів у відомість успішності. Здобувачам нараховуються заохочувальні бали за виконання наступних видів робіт: участь у конференціях, семінарах, тренінгах за темою дисципліни тощо.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань, то він може оскаржити виставлену викладачем оцінку в установленому порядку. Порядок повторного проходження здобувачами вищої освіти контрольних заходів урегульовані процедурами університету.

Політика доброчесності. За дотримання студентом політики академічної доброчесності під час виконання поставлених завдань кафедрою може бути прийняте рішення про надання здобувачу вищої освіти додаткових балів у період підсумкового контролю.

Обов'язковою умовою при нарахуванні загальної кількості балів здобувачу є необхідність дотримання принципів політики доброчесності. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела

інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Якщо має місце виявлення випадків академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, списування, обману з боку здобувачів встановлюється академічна відповідальність. До здобувачів застосовуються види відповідальності, передбачені частинами 6 та 7 статті 42 Закону України «Про освіту».

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна: при вивченні дисципліни застосовується мультимедійне обладнання; графічні засоби; технічні засоби: звуко- і відеозаписи тощо. Програмне забезпечення: Платформа Moodle, Zoom, PowerPoint, Microsoft Excel, Microsoft Word.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Дайте визначення понять «тренінг», «соціально-психологічний тренінг», «тренінг особистісного зростання».
2. Ведучий – фасилітатор.
3. Створення тренінгових технік.
4. Класифікація психологічних тренінгів.
5. Особистість на шляху до особистісного зростання.
6. Охарактеризуйте стилі керівництва тренінговою групою.
7. Специфічні риси і парадигми тренінгу.
8. Поняття «особистість» та «Я – концепція».
9. Секрети успішного тренера.
10. Група як важливий чинник психологічного тренінгу.
11. Психологічна структура особистісного зростання.
12. Визначте особливості когнітивно-орієнтованого тренінгу толерантності.
13. Переваги групової форми роботи.
14. Значущість тренінгу особистісного зростання.
15. Визначте специфіку тренінгу вирішення конфліктів.
16. Організаційно-практичні аспекти та процес групового тренінгу.
17. Методика тренінгу особистісного зростання.
18. Проаналізуйте особливості поведінки керівника тренінгу особистісного зростання.

-
19. Стадії розвитку групи.
 20. Саморозкриття й усвідомлення сильних сторін особистості.
 21. Обладнання приміщення для тренінгу.
 22. Основні психотерапевтичні чинники групової роботи.
 23. Розвиток упевненості в собі, подолання бар'єрів, які заважають повноцінному самовираженню, самовдосконаленню.
 24. Вимоги до комплектування групи.
 25. Зворотний зв'язок. Шеринг.
 26. Визначте специфіку мотиваційного тренінгу.
 27. Поглиблення навичок самоаналізу і самовираження, глибокий і всебічний аналіз особистості кожного учасника тренінгу.
 28. Оцінка ефективності тренінгу.
 29. Охарактеризуйте групові норми в тренінгу.
 30. Закріплення навичок і вмінь особистісного зростання.
 31. Характеристика основних тренінгових методів.
 32. Просторова і тимчасова організація тренінгів.
 33. Підбиття підсумків роботи групи та розробка перспективного плану подальшого зростання.
 34. Характеристика основних тренінгових форм.
 35. Визначте специфіку тренінгу особистісного зростання.
 36. Участь ведучого в особистісно значущому тренінгу.
 37. Визначте особливості тренінгу управлінських умінь.
 38. Традиційна схема (структура) тренінгового заняття.
 39. Дайте характеристику типових помилок керівника тренінгової групи.
 40. Охарактеризуйте особливості мотивуючих дій на членів тренінгової групи з особистісного зростання.
 41. Вимоги до особистості ведучого тренінгу.
 42. Класифікація тренінгових груп.
 43. Функції ведучого тренінгу особистісного зростання.
 44. Визначте специфіку комунікативного тренінгу.
 45. Визначте принципи побудови анкети зворотного зв'язку.
 46. Основні ролі ведучого тренінгу.
 47. Охарактеризуйте етапи розвитку тренінгової групи.
 48. Охарактеризуйте можливості використання соціально-психологічного тренінгу особистісного зростання в навчальному процесі.

СІМЕЙНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА ПСИХОТЕРАПІЯ

Освітній компонент «Сімейне консультування та психотерапія» спрямований на здобуття знань та формування практичних навичок роботи з подружніми, дитячо-батьківськими та міжособистісними взаєминами в сім'ї. Дисципліна орієнтує майбутнього фахівця на розуміння сім'ї як цілісної системи, у якій психологічний стан кожного члена впливає на емоційний клімат і функціонування всієї родини. Вивчення дисципліни дозволяє:

- ✓ опанувати теоретичні засади сімейної психології та психотерапії;
- ✓ навчитися аналізувати причини сімейних конфліктів, криз і труднощів у взаєминах;
- ✓ сформувати навички проведення сімейного консультування та психотерапевтичної підтримки;
- ✓ оволодіти методами налагодження ефективної комунікації між членами сім'ї;
- ✓ розвивати здатність працювати з питаннями батьківства, партнерських взаємин, сімейних ролей та емоційної близькості;
- ✓ формувати вміння надавати психологічну допомогу сім'ям у кризових та травматичних ситуаціях.

Особливого значення дисципліна набуває в сучасних умовах соціальних змін, підвищеного рівня стресу та психологічного навантаження, коли сім'я потребує професійної підтримки у збереженні психологічного благополуччя та гармонійних взаємин.

Метою освітнього компонента «Сімейне консультування та психотерапія» є ознайомлення студентів з основними теоретичними підходами та напрямками сімейної психотерапії та сімейного консультування. Даний курс акцентує увагу на:

- ✓ різні теоретичні підходи до процесу проведення консультування та психотерапії сім'ї;
- ✓ розвиток практичних вмінь та навичок, формування психологічної готовності до практичної роботи з завданнями в галузі сімейної психотерапії;
- ✓ розвиток професійно важливих рис особистості сімейного консультанта та психотерапевта.

Під час опанування змістом освітнього компоненту та виконання вимог програми поглиблюються базові знання про класичні та сучасні методи сімейного консультування та психотерапії, основні психоконсультативні та психотерапевтичні напрями та підходи. На основі здобутих теоретичних та практичних знань вдосконалюються практичні навички ведення терапевтично-консультативної

діяльності у роботі з сім'єю.

Основними завданнями вивчення освітнього компоненту «Сімейне консультування та психотерапія» є:

- 1) системне викладення існуючих наукових уявлень про основні закономірності та явища в галузі сімейної психотерапії;
- 2) висвітлення етапів проведення сімейного консультування та сімейної психотерапії згідно різних теоретичних підходів;
- 3) розкриття принципів та правил роботи сімейного консультанта психотерапевта згідно етичного кодексу психолога;
- 4) оволодіння практичними аспектами проведення сімейної психотерапії;
- 5) рефлексія професійно важливих рис особистості сімейного психотерапевта, умови ефективності сімейної психотерапії та результати психотерапевтичного впливу.
- 6) охарактеризувати професійно важливі риси особистості сімейного консультанта та умови ефективності сімейного консультування;
- 7) описати методи та спеціальні техніки у роботі з клієнтами на кожному з етапів сімейного консультування та психотерапії.

Успішне опанування матеріалу курсу та виконання вимог програми дасть змогу студенту здобути знання щодо:

- ✓ теоретичних підходів, що лежать в основі провідних напрямків сімейного консультування та психотерапії;
- ✓ актуальних питань основних напрямків сімейного консультування та психотерапії як професійної діяльності і процесу надання психологічної допомоги подружнім парам та сім'ї в цілому;
- ✓ основних моделей сучасного сімейного консультування та психотерапії; сучасних альтернативних підходів до розуміння сімейного консультування та психотерапії та їх процесу;
- ✓ класифікації видів сімейного консультування;
- ✓ принципів та правил проведення консультативної роботи психолога із сім'єю;
- ✓ структури сімейного консультування згідно різних теоретичних підходів;
- ✓ сутності прийомів та методів сімейного консультування на різних етапах роботи психолога з родиною;
- ✓ стратегії психодіагностичної та корекційної роботи з членами дисфункційних сімей.

набути вмінь:

- ✓ аналізувати, систематизувати та узагальнювати прослуханий та прочитаний матеріал з питань психології сімейного життя, терапії та консультування сім'ї;
- ✓ орієнтуватися в сучасній науковій літературі з питань консультування сім'ї;

- ✓ застосовувати методи діагностики та корекції сімейних стосунків у практичній діяльності;
- ✓ індивідуально підходити до розв'язання проблем конкретного клієнта, подружньої пари чи сім'ї;
- ✓ проводити психологічні та соціально-психологічні дослідження, спрямовані на вивчення динаміки сім'ї;
- ✓ застосовувати техніки консультування та психотерапії у роботі з подружньою парою та іншими членами сім'ї;
- ✓ проводити індивідуальну та групову сесії консультування та психотерапії, дотримуючись етапів психоконсультування та психотерапії;
- ✓ розробляти психотерапевтичні та психоконсультативні програми;
- ✓ застосовувати різноманітні превентивні програми щодо гармонізації подружніх та сімейних стосунків.

В результаті вивчення курсу студенти здобуті знання та набуті вміння мають сформувані **компетентності**:

Загальні (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

Спеціальні (фахові) (СК)

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики

СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та/або практичної значущості.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК11. Здатність розробляти програми психологічної реабілітації людини.

СК12. Здатність надавати оперативну психологічну допомогу та використовувати методи психологічного захисту людини в умовах надзвичайних ситуацій.

За підсумками опанування матеріалу курсу студенти мають продемонструвати наступні **програмні результати навчання (ПР)**:

ПР2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій

ПР14. Надавати оперативну психологічну допомогу особистості з гострими стресовими реакціями.

ПР15. Керувати людськими ресурсами, робочими процесами та поведінкою фахівців у складних і екстремальних професійних ситуаціях.

ПР16. Надавати кваліфіковану психологічну допомогу особистості у кризовому стані для активізації ресурсів її життєстійкості.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни «Сімейне консультування та психотерапія». Для опанування змісту навчальної дисципліни необхідні базові знання та навички отримані під час вивчення наступних дисциплін: «Загальна психологія», «Основи психотерапії», «Теоретико-методологічні проблеми психології», «Психологія особистості», «Теорія та практика психологічного консультування». «Психотерапія» «Вікова психологія», «Психологія сім'ї», «Основи психологічного консультування».

Форми проведення занять - лекції, семінарські та практичні заняття (тренінги, ділові ігри тощо).

Форма підсумкового контролю. Підсумковий контроль проводиться з метою встановлення відповідності (вимірювання, оцінювання) здобутих особою результатів навчання вимогам освітньої програми у частині відповідного освітнього компонента. З освітнього компонента «Сімейне консультування та психотерапія» передбачений **підсумковий контроль у формі заліку.**

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма навчання денна/заочна Обсяг 4 кредити ЄКТС, (120 годин)
Курс 1 Семестр 2

№ теми	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин (аудиторна, самостійна та індивідуальна робота)
1	2	3
1	Місце консультування сім'ї в системі наукового знання	15

2	Теоретичні й методичні основи сімейного консультування	15
3	Організація і проведення психодіагностичного обстеження сім'ї	15
4	Основні стадії сімейного консультування	15
5	Техніки сімейного консультування	15
6	Відмінні риси психологічного консультування і психотерапії	15
7	Особливості консультативної роботи з подружжям при проблемі несумісності у подружніх стосунках	15
8	Специфіка консультування подружжя при розлученні.	15
	Разом	120
	Форма підсумкового контролю	залік

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ:

Основна:

1. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: курс лекцій. Київ, 2001. 96с.
2. Булах І.С. Консультативна психологія. Вінниця, 2014. 484с.
3. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: навч. посіб. Київ: Четверта хвиля, 2004. 256 с.
4. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: підруч. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид. Київ: Ніка-Центр, 2011.
5. Глива Є. Вступ до психотерапії : навч. посіб. / Є. Глива. Острог – Київ: Острозька академія, Кондор, 2009. 532 с.
6. Кулакевич Т.В. Технології психологічного консультування: «Сімейне консультування»: Курс лекцій. Київ : КиМУ, 2017.
7. Михальчишин Г.Є. Ресурсність системного підходу у терапевтичній допомозі особам літнього віку. *Психогенеза особистості: норма і девіація: зб. наук. статей і тез.* Луцьк : Вежа, 2019. С. 186-192
8. Осадько О.Ю. Технології психологічного консультування. Київ: Ред. загальнопеда. газ., 2005. 128 с.
9. Рябко Ю.В. Техніки і моделі психологічного консультування: навчальний посібник. Глухів: РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2013.
10. Щербань О.П. Практика психологічного консультування. 2-ге вид. доп. Київ:

«Право», 2014.

11. Основи психотерапії : навч. посіб / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. 420 с.

Додаткова:

1. Хомич Г.О., Ткач Р.М. Основи психологічного консультування: Навч. посібник. Київ: МАУП, 2004. 152 с.

2. Цимбалюк І. М. Психологічне консультування та корекція. Навч. посібн. Модульно-рейтинговий курс. випр. і доп. Київ, 2007, 544 с.

3. Самошкіна Л. М. Основи психологічного консультування: навчальний посібник / за ред. чл.-кор. АПН України, проф. Е. Л. Носенко. Дніпро: Вид-во ДНУ, 2011. 332 с. Kerr M. One Family's Story: A Primer on Bowen Theory / Kerr M. Washington : Bowen Center for the Study of the Family Georgetown Family Center, 2004. 43 p.

4. Wadeson H. Art Therapy Practice: Innovative Approaches with Diverse Populations / Wadeson H. New York: John Wiley & Sons, 2000.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу «Сімейне консультування та психотерапія» спрямована на надання можливості здобувачам вищої освіти отримувати необхідні знання у повному обсязі (визначено та відображено у навчально-методичному комплексі із зазначеної дисципліни).

Для здобувачів вищої освіти очної форми навчання відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба або академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Відсутність здобувача на заняттях передбачає самостійне опрацювання матеріалу та не звільняє здобувача від виконання завдання на самостійну підготовку або завдання поточного та підсумкового контролю.

Політика оцінювання результатів навчання. Поточний контроль проводиться викладачами на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана

при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, – так і студентами – для планування самостійної роботи.

Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів студентів при обговоренні теоретичних питань, а також у формі тестування.

Форми проведення поточного контролю та критерії оцінювання рівня знань визначаються відповідною кафедрою. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни.

Не засвоєння здобувачем програмного змісту з дисципліни є підставою для недопущення до складання заліку та відрахуванням. Здобувач, який отримав за підсумками поточного контролю бали від 0 до 34 може бути не допущений до складання заліку. У такому випадку здобувачу надається можливість набрати відповідні бали та отримати допуск після відпрацювання програмного змісту.

Здобувач, який отримав бали від 35 до 59 має можливість доопрацювати завдання поточних контролів, доопрацювати завдання самостійної та індивідуальної роботи в повному обсязі відповідно до вимог робочої програми.

Здобувач, який успішно виконав вимоги програми освітнього компоненту, може отримати позитивну оцінку автоматично, але він повинен бути присутнім на заліку відповідно до графіку складання заліково-екзаменаційної сесії в момент виставлення балів у відомість успішності.

Здобувачам нараховуються заохочувальні бали за виконання наступних видів робіт: участь у конференціях, семінарах, тренінгах за темою дисципліни тощо.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань, то він може оскаржити виставлену викладачем оцінку в установленому порядку. Порядок повторного проходження здобувачами вищої освіти контрольних заходів урегульовані процедурами університету.

Політика доброчесності. За дотримання студентом політики академічної доброчесності під час виконання поставлених завдань кафедрою може бути прийняте рішення про надання здобувачу вищої освіти додаткових балів у період підсумкового контролю.

Обов'язковою умовою при нарахуванні загальної кількості балів здобувачу є

необхідність дотримання принципів політики доброчесності. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Якщо має місце виявлення випадків академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, списування, обману з боку здобувачів встановлюється академічна відповідальність. До здобувачів застосовуються види відповідальності, передбачені частинами 6 та 7 статті 42 Закону України «Про освіту».

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна: при вивченні дисципліни застосовується мультимедійне обладнання; графічні засоби; технічні засоби: звуко- і відеозаписи тощо. Програмне забезпечення: Платформа Moodle, Zoom, PowerPoint, Microsoft Excel, Microsoft Word.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Різновиди психологічного консультування.
2. Мета і завдання сімейного психологічного консультування.
3. Відмінність психологічного консультування від інших видів практичної психологічної допомоги.
4. Основні питання сімейного консультування.
5. Вимоги до психолога-консультанта.
6. Модель психологічного консультування сім'ї.
7. Визначення проблеми та формування запита клієнта.
8. Метод інтерв'ю у сімейному консультуванні.
9. Техніки активного слухання
10. Особливості проведення сімейного консультування.
11. Етапи сімейного консультування.
12. Особливості процесу сімейного консультування стосовно дітей.
13. Процедури сімейного консультування.
14. Домовленість про зустріч.
15. Контракт на психологічне консультування.

-
16. Зустріч клієнта та початок бесіди.
 17. Встановлення психологічного контакту.
 18. Техніки зняття психологічної напруги у клієнта та активізація розповіді.
 19. Дії консультанта при наданні рекомендацій клієнту.
 20. Основні правила сімейного консультування.
 21. Техніки завершального етапу процесу консультування.
 22. Практика спілкування консультанта з клієнтом по завершенню консультування.
 23. Типові помилки сімейного консультанта та шляхи їх подолання.
 24. Різновиди дисфункцій сім'ї та причини їх виникнення.
 25. Типологія сімейних конфліктів.
 26. Дошлюбне та передшлюбне сімейне консультування.
 27. Консультування молодої сім'ї.
 28. Консультування сімей з питань взаємодії подружжя з батьками.
 29. Консультування сім'ї з приводу труднощів у взаємодії з дітьми.
 30. Консультування сім'ї у ситуації розлучення.
 31. Умови використання психодіагностичних методик у сімейному психологічному консультуванні.
 32. Критерії підбору психодіагностичних методик.
 33. Ключові теми діагностики та інформування у сімейному консультуванні.
 34. Напрями діагностичних досліджень у сімейному консультуванні.
 35. Прогнозування розвитку стосунків на основі діагностики.
 36. Інформування клієнта про результати діагностики.
 37. Дослідження індивідуальних особливостей та рівня сумісності партнерів.
 38. Дослідження рівня задоволеності стосунками в парі та сімейної моделі партнерів.
 39. Комплекс психодіагностичних методик в рамках індивідуального консультування з сімейних питань.
 40. Комплекс методик в рамках дошлюбного консультування пари.
 41. Комплекс методик для консультування молодої сім'ї.
 42. Психодіагностичні методики для роботи з сім'ями з дітьми.
 43. Формування гармонійних стосунків у сім'ї як умова успішної соціалізації дитини.
 44. Базові психологічні потреби дитини.
 45. Роль неправильного сімейного виховання у виникненні конфліктів батьків і

дітей.

46. Загальні настанови формування позитивного сімейного клімату.
47. Прийоми регулювання конфліктів з дітьми.
48. Порушення основних сфер життєдіяльності сім'ї як джерело психологічної травматизації особистості.
49. Порушення особистісних засад нормального функціонування сім'ї.
50. Порушення уявлень членів родини про сім'ю та особистість один одного.
51. Порушення міжособистісної комунікації в родині.
52. Порушення механізмів інтеграції сім'ї.
53. Порушення структурно-рольового аспекту життєдіяльності родини.
54. Консультування сімей, де є проблема насильства.
55. Насильство над жінкою.
56. Насильство над дитиною.
57. Психологічне, фізичне, сексуальне насильство.
58. Викриття факту насильства.
59. Консультування сімей, де є проблема залежності від психотропних речовин.
60. Проблема алкоголю в сім'ї та феномен співузалежнення.
61. Особливості розвитку дитини в сім'ї, узалежненій від алкоголю.
62. Консультування сімей з проблемними дітьми.
63. Соціально дезадаптована поведінка дітей.
64. Гіперактивні діти.
65. Агресивні діти.
66. Консультування сім'ї, де є тяжкохворі або інваліди.
67. Сім'ї з хворими дітьми і дітьми з особливими потребами.
68. Психологічна допомога сім'ї при неврозах та психосоматичних розладах.
69. Психологічна допомога сім'ї при шизофренії.
70. Психологічна допомога сім'ї при психопатіях та акцентуаціях характеру у підлітків.
71. Альтернативні моделі психологічної допомоги сім'ям.
72. Використання фантазій та образів у сімейному консультуванні.
73. Використання сновидінь у сімейному консультуванні.
74. Метод порожнього стільця у сімейному консультуванні.
75. Метод сімейної скульптури.
76. Метод сімейної хореографії.
77. Метод сімейної генограми.
78. Метод сімейної соціограми.

-
79. Структурні ходи консультанта у сімейному консультуванні.
 80. Сімейний ритуал.
 81. Обмін ролями у сімейному консультуванні.
 82. Метод подружньої конференції та сімейна рада.
 83. Метод подружнього контракту.
 84. Структуровані завдання під час сесії.
 85. Навчання усвідомленого вибору.
 86. Позитивні обміни у сімейному консультуванні.
 87. Залучення до консультування члена сім'ї, що чинить супротив.
 88. Парі з підлітками.
 89. Девіантний клієнт та поступлива родина.
 90. Симуляція симптому.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ОСОБИСТОСТІ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Освітній компонент спрямований на формування у майбутніх магістрів психології професійних знань і практичних навичок щодо виявлення, аналізу та оцінювання психологічного стану людини в умовах кризи, стресу, втрати, травматичних подій чи дезадаптації. Курс спрямований на вивчення особливостей психічного реагування особистості на кризові ситуації, механізми психологічного захисту, зміни емоційного стану, поведінки та міжособистісної взаємодії людини в умовах підвищеного психоемоційного навантаження. Значна увага приділяється методам психодіагностики, що дозволяють своєчасно визначати рівень тривожності, стресу, емоційного виснаження, посттравматичних проявів та інших психологічних ризиків. Вивчення дисципліни дозволяє:

- ✓ *опанувати сучасні методи психодіагностики кризових станів особистості;*
- ✓ *удосконалити навички проведення психологічного обстеження та інтерпретації результатів діагностики;*
- ✓ *удосконалити навички оцінювання емоційного стану, ресурсів і потреб людини у кризовій ситуації;*
- ✓ *розвивати здатність прогнозувати можливі наслідки психотравмувальних подій;*
- ✓ *оволодіти підходами до вибору ефективних стратегій психологічної допомоги та підтримки;*
- ✓ *удосконалити навички професійної комунікації, емпатії та кризового консультування.*

Особливого значення курс набуває в сучасних умовах соціальної нестабільності, воєнних викликів, вимушених змін способу життя та зростання рівня психоемоційного навантаження на особистість. Психолог має бути готовим своєчасно виявляти психологічні труднощі та надавати фахову підтримку людям, які переживають кризу.

Метою навчальної дисципліни є підготовка висококваліфікованих фахівців, які володітимуть методологією наукової та психологічної діяльності, здатних забезпечити ефективне використання сучасних психологічних методів для надання психологічної допомоги різним верстам населення у кризових ситуаціях; формування у студентів системи знань щодо особливостей поведінки людини в екстремальних ситуаціях, володіння основним арсеналом методів діагностики і

корекції екстремальних станів та основ надання психологічної допомоги людям в подоланні різних надзвичайних та екстремальних ситуацій, забезпечити на цій основі формування у студентів готовності до майбутньої професійної діяльності.

Вивчення дисципліни забезпечує формування компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою:

Загальні (ЗК)

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.*
- ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.*
- ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.*
- ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.*
- ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.*
- ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.*

Спеціальні (фахові) (СК):

- СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.*
- СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.*
- СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.*
- СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.*
- СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.*

За підсумками опанування матеріалу курсу студенти мають продемонструвати наступні **програмні результати навчання (ПРН):**

- ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.*
- ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.*
- ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.*
- ПР13. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.*
- ПР15. Керувати людськими ресурсами, робочими процесами та поведінкою фахівців у складних і екстремальних професійних ситуаціях.*

Передумови для вивчення навчальної дисципліни вивчення дисциплін таких як «Загальна психологія», «Психологія особистості», «Психодіагностика», «Практика індивідуально-психологічного консультування», «Експериментальна психологія».

Форми проведення занять: лекції , семінарські заняття , практичні заняття.

Форма підсумкового контролю. Підсумковий контроль проводиться з метою встановлення відповідності (вимірювання, оцінювання) здобутих особою результатів навчання вимогам освітньої програми у частині відповідного освітнього компонента. З освітнього компоненту «Теоретичні та прикладні аспекти психодіагностики особистості в кризових ситуаціях» передбачений **підсумковий контроль у формі заліку.**

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма навчання денна/заочна Обсяг 4 кредити ЄКТС, (120 годин)
Курс 1 Семестр 2

№ теми	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин (аудиторна, самостійна та індивідуальна робота)
1	2	3
1	Сучасні класифікації кризових ситуацій та методологічні підходи до їх вивчення	14
2	Типологія стресових розладів	18
3	Стратегії подолання кризових ситуацій у контексті індивідуальних властивостей особистості	14
4	Особливості психологічної допомоги в екстремальних ситуаціях	14
5	Посткризове відновлення, стрес-менеджмент	16
6	Психологія складних життєвих ситуацій	16
7	Методичні підходи до організації тренінгів постстресового відновлення	14

№ теми	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин (аудиторна, самостійна та індивідуальна робота)
8	Спеціальні проблеми психологічної діагностики та допомоги в умовах життєвих криз	14
	Разом	120
	Форма підсумкового контролю	залік

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ:

Основна:

1. Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. Київ : Педагогічна думка, 2016. 219 с.
2. Кокун О. М., Мельничук Т. І. Резилієнс-довідник: практичний посібник. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2023. 25 с.
3. Екстремальна психологія: підручник / за заг. ред. проф. О. В. Тімченка. Київ : ТОВ «Август Трейд», 2007. 502 с.
4. Гусак Н. Чернобровкіна В., Чернобровкін В., Максименко А., Богданов С., Бойко О. Психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій: підхід резилієнс: навч.-метод. посіб. [за заг. ред. Н. Гусак]. Київ : НаУКМА. 2017. 92 с.
5. Посттравматичний стресовий розлад: посібник / Венгер О. П., Ястремська С. О., Рега Н. І. та ін. Тернопіль : ТДМУ, 2016. 264 с.
6. Предко В. В. Складна життєва ситуація як провідна умова формування життєстійкості особистості. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2021 р. 74 – 99
7. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: методичний посібник / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос, Л. І. Литвиненко, Л. Г. Царенко; за ред. З. Г. Кісарчук. Київ : ТОВ “Видавництво “Логос”. 207 с.
8. Агаєв Н.А., Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В., Ткаченко В.В. Збірник методик для діагностики негативних психічних станів військовослужбовців: Методичний посібник. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2016. 234 с.

9. Технології психотерапевтичної допомоги постраждалим у подоланні проявів посттравматичного стресового розладу: монографія / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос [та ін.] ; за ред. З. Г. Кісарчук. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2020. 178 с.

10. Гурлева Т. С. Довіра в опосередкованому спілкуванні: психологічна допомога особистості в кризових умовах. *Актуальні проблеми психології. Консультативна психологія і психотерапія*, 14 (3), 2018. С. 191–213.

Додаткова:

1. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. Київ, 2018. 208 с.

2. Гридковець Л. М. Світ життєвих криз людини як дитини своєї сім'ї, свого роду та народу: монографія. Львів : Скриня, 2016. 380 с.

3. Грішин Е. Резилієнтність особистості: Сутність феномену, психодіагностика та засоби розвитку. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. 2021 р. Вип. 64, 62–81.

4. Кокун О. М. Опитувальник професійної життєстійкості (українська версія). *Проблеми екстремальної та кризової психології*, 2021. 1, 91–105.

5. Кокун О. М.. Професійна життєстійкість особистості: аналіз феномена. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. 2020 р. Том. V, Вип. 20, 68–81.

6. Чиханцова О. Психологічна основи життєстійкості особистості: монографія. Київ: Талком. 2021 р. 319 с.

7. Кісарчук З. Г. Поняття «криза», «стрес», «психотравма», «посттравматичний стресовий розлад». Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: методичний посібник / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос та ін.; за ред. З. Г. Кісарчук. К. : ТОВ «Видавництво «Логос»., 2015. С. 8–11.

8. Методики вивчення повсякденного стресу і способів розв'язання кризових життєвих ситуацій / О. Я. Кляпець, Б. П. Лазоренко, Л. А. Лепіхова, В. В. Савінов ; За ред. Т. М. Титаренко. Київ : Міленіум, 2009. 120 с.

9. Підготовка психолога-практика до використання малюнка в діагностико-корекційному процесі (психодинамічний підхід) : навч. посібн. / уклад. Н. В. Гриньова. Умань : Візаві, 2014. 174 с.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Освітня діяльність здобувача у закладі вищої освіти – це одна зі сторін цілісного професійного та особистісного формування людини, звісно, як цілеспрямований, регламентований планами та програмами, керований процес засвоєння знань, умінь і навичок, розвитку і становлення особистості здобувача. У процесі освітньої діяльності здобувач виступає як її суб'єкт, тобто є носієм предметно-практичної активності та пізнання.

Педагогічна взаємодія в системі «викладач – здобувач» є системою взаємних впливів суб'єктів, включених у спільну діяльність на основі загальних цілей професійної освіти. Ця взаємодія впливає на формування системи цінностей майбутнього фахівця, таких як особистість, істина, освіта, професія та інші. Взаємодія між викладачем і студентом розглядається як безперервний діалог, в процесі якого вони спостерігають, осмислюють наміри один одного і реагують на них.

Очна форма навчання передбачає щоденне та систематичне відвідування лекційних, семінарських занять та практичних занять виконання самостійної та індивідуальної роботи відповідно до вимог робочої програми навчальної дисципліни (далі – РПНД). Здобувач зобов'язаний використовувати необхідні матеріали (зошит, підручник тощо) з метою фіксування прослуханого матеріалу та для виконання завдань.

Здобувач зобов'язаний:

- ✓ виконувати завдання, які пропонує викладач. Форма виконання завдань залежить від тематичного змісту заняття;
- ✓ відпрацювати пропущені заняття відповідно до графіка проведення консультацій викладачем, дотримуючись тематичного змісту занять затверджених РПНД. Проведення перекладання матеріалу, який здобувач пропустив, відбувається за дозволом завідувача кафедри;
- ✓ відповідально ставитися до навчання, бути активним, виявляти ініціативу, з повагою відноситися до викладача та одногрупників, виконувати завдання, поставлені перед ним викладачем на семінарських та лекційних заняттях;
- ✓ з'являтися на заняття своєчасно, привітатися з одногрупниками та викладачем. У разі запізнення спокійно заходити до аудиторії (залу конференції в zoom) та не звертати увагу на себе. Дозволяється запізнення до 15 хвилин. Якщо здобувач запізнився більш ніж встановлений час, то він має право бути присутнім

на занятті, але присутність на занятті буде не врахована. У такому випадку здобувач має право відпрацювати пропущений матеріал згідно з графіком консультацій викладача.

Забороняється відвертати одногрупників та викладача, самовільно залишати аудиторію, користуватися мобільним телефоном.

Забороняється прослуховування та перегляд аудіо- та відеоконтенту, не пов'язаного з темою заняття, а також ведення телефонних розмов в аудиторії під час освітнього процесу. У разі порушення дисципліни викладач має право зобов'язати здобувача написати пояснювальну записку на ім'я завідувача кафедри та/або запропонувати залишити аудиторію. Грубе порушення дисципліни прирівнюється до пропуску заняття без поважної причини.

Здобувач має право на отримання знань за індивідуальною формою навчання згідно з індивідуальним графіком.

Консультавання викладачем здобувачів, які мають індивідуальний графік навчання, здійснюється за семестровим графіком консультацій викладача кафедри впродовж семестру не менше ніж один раз на місяць у визначені консультаційні дні (або за погодженням обох сторін в інший день).

Здобувач, який має дозвіл на відвідування занять за індивідуальним графіком, бере участь у підсумковій семестровій атестації (заліково-екзаменаційній сесії) на загальних підставах.

Політика оцінювання результатів навчання. Не виконання здобувачем вимог програми дисципліни є підставою для недопущення до складання заліку. Здобувач, який отримав за семестр бали від 0 до 34 може бути не допущений до складання заліку. У такому випадку здобувачу надається можливість набрати відповідні бали та отримати допуск після відпрацювання всіх передбачених програмою контрольних заходів.

Здобувач, який отримав бали від 35 до 59 має можливість допрацювати виконані поточні завдання та виконати індивідуальну роботу в повному обсязі відповідно до вимог РПНД.

Здобувач, який успішно виконав всіх форми поточного контролю та набрав необхідну кількість балів, може отримати позитивну оцінку автоматично, але він повинен бути присутнім на заліку відповідно до графіку складання заліково-екзаменаційної сесії в момент виставлення балів у відомість успішності.

Здобувачам нараховуються заохочувальні бали за виконання наступних видів робіт: участь у конференціях, семінарах, тренінгах за темою дисципліни тощо.

Політика академічної доброчесності. Здобувач повинен дотримуватися принципів, норм етикету та принципів академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- ✓ самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- ✓ посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання вірогідної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Підсумкова оцінка здобувача з навчальної дисципліни, включає результати оцінювання навчальної роботи (аудиторна робота, індивідуальна та самостійна робота) та результати складання підсумкового контролю (контрольні заходи). Що відповідає пропорції за 100 бальною шкалою: максимальний кількість балів з навчальної роботи – 60 балів (мінімальна – 40 балів), максимальна кількість балів з підсумкового контролю – 40 балів (мінімальний – 20 балів). Якщо здобувач не зміг отримати мінімальної кількості балів з навчальної роботи (40 балів) або загальна кількість балів, отриманих за результатами складання підсумкового контролю, складає менш як 60 балів він вважається таким, що має академічну заборгованість.

Оцінювання компетентності здобувача з навчальної дисципліни здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне навчальне заняття та виставлення балів від 0 до 5.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття кризи в психологічній літературі. Види криз.
2. Поняття кризового стану.
3. Теорії стресу.
4. Типи стресу та реагування.
5. Порушення адаптації.

-
6. Бойова психічна травма.
 7. Види опрацювання особистістю негативних переживань. Механізми психологічного захисту.
 8. Копінг-стратегії.
 9. Посттравматичне зростання, його ознаки і умови.
 10. Стресостійкість та підходи до її вивчення. Чинники стресостійкості.
 11. Резильєнтність та резилієнс.
 12. Тренінг посттравматичного зростання.
 13. Психотерапевтичні програми майнфулнесс підходу:
 14. Співвідношення понять «середовище» і «ситуація». Визначення ситуації, як відрізка життєвого шляху.
 15. Співвідношення особистості і ситуації: вплив ситуації на особистість, створення особистістю ситуацій, варіативність реагування на ситуації.
 16. Ознаки звичайної та складної життєвої ситуації. Об'єктивні і суб'єктивні характеристики складної життєвої ситуації.
 17. Методи психологічного захисту.
 18. Копінг-поведінка. Адаптація особистості до ситуації.
 19. Оптимальні і екстремальні умови існування.
 20. Виникнення екстремальних умов у професійній діяльності, спілкуванні.
 21. Когнітивні, рольові, екзистенційні та інші типи конфліктів, що визначають екстремальність умов життя і праці.
 22. Паніка, як екстремальний стан.
 23. Екстремальна ситуація, де джерело загрози знеособлюване (катастрофи, війна, епідемії і т.д.) і де джерелом виступає інша особа (терористичні акти, насилля і т.д.).
 24. Об'єктивні і суб'єктивні характеристики екстремальних ситуацій.
 25. Поняття про «нормативну кризу». Результат переживання вікових криз.
 26. Аналіз поняття «переживання». Динаміка переживань в умовах кризи.
 27. Критерії діагностики ПТСР по МКБ-10.
 28. Критерії ПТСР по DSM-4. Психодинамічна модель ПТСР.
 29. Когнітивні концепції психічної травми.
 30. Теорія патологічних асоціативних емоційних мереж.
 31. Мультифакторна концепція ПТСР.
 32. Проективні методи вивчення психічного стану.
 33. Тимчасова перспектива і її зміна у зв'язку з переживанням травматичного стресу.

-
34. Емоційне вигорання. Поняття професійної деформації і особистісного зростання.
 35. Ресурси особистості. Соціальні, соціально-психологічні, індивідні ресурси.
 36. Методи спостереження і бесіди.
 37. Опитувальник вираженості психопатологічної симптоматики. Вивчення дисоціацій.
 38. Опитувальник травматичних ситуацій. Шкала дисоціації.
 39. Кризова інтервенція, як метод психологічної допомоги.
 40. Модель кризової ерозії. Мета і завдання кризової інтервенції, основні етапи.
 41. Форми психологічної допомоги, що використовуються у роботі з кризовими станами.
 42. Екстрена психологічна допомога: принципи та завдання.
 43. Стадії психічних станів у динаміці після ПТСР.
 44. Симптоматика екстремальної ситуації.
 45. Дебрифінг: особливості застосування та терапевтичні можливості.
 46. Методи самопомоги у кризових ситуаціях: самоспостереження, ведення щоденника, автобіографія, робота зі сновидіннями, медитація.

МЕДІАЦІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ВЕДЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ

Освітній компонент «*Медіація та психологія ведення переговорів*» спрямований на формування у майбутніх магістрів психології знань і практичних навичок конструктивного врегулювання конфліктів, ефективної комунікації та організації переговорного процесу в різних сферах міжособистісної та професійної взаємодії.

Курс розкриває психологічні механізми виникнення та розвитку конфліктів, особливості поведінки людей у ситуаціях протиріч, а також методи досягнення взаєморозуміння, співпраці та пошуку компромісних рішень. Значна увага приділяється медіації як сучасному способу мирного врегулювання спорів за участю нейтрального посередника. Вивчення дисципліни дозволяє:

- ✓ *опанувати теоретичні основи медіації та переговорного процесу;*
- ✓ *навчитися аналізувати причини конфліктів і визначати ефективні стратегії їх вирішення;*
- ✓ *сформуванати навички ведення переговорів у професійному та міжособистісному середовищі;*
- ✓ *розвивати здатність до активного слухання, емпатії та конструктивної комунікації;*
- ✓ *оволодіти техніками попередження ескалації конфліктів і досягнення домовленостей;*
- ✓ *удосконалити вміння працювати з емоційною напругою, опором та складними комунікативними ситуаціями.*

Особливого значення дисципліна набуває в сучасних умовах соціальної динаміки, високого рівня стресу та потреби у формуванні культури ненасильницького спілкування. Для психолога вміння професійно організовувати переговорний процес і сприяти конструктивному вирішенню конфліктів є важливою складовою практичної діяльності у сфері освіти, бізнесу, соціальної роботи, психологічного консультування та управління персоналом.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Медіація та психологія ведення переговорів» є формування у здобувачів вищої освіти знань щодо поняття і процесу медіації, ознайомити основами конфліктології та інноваційними методами супроводу та трансформації конфліктів засобами медіації, фасилітації діалогу. Продемонструвати дієвість відновних практик в організації підходів до покращення комунікативних навичок юридичної практики, сформуванати нове мислення майбутнього фахівця для відбудови комунікативної парадигми, що ґрунтується на загальнолюдських цінностях та відповідає запиту зниження конфліктогенності в суспільстві взагалі, в професійній діяльності юриста зокрема.

Результатом вивчення навчальної дисципліни «Медіація та психологія ведення переговорів» є те, що здобувачі вищої освіти повинні знати:

- 1) *основні визначення, види, характеристики, структуру понять конфлікт, медіація, процес медіації, історію та сучасні напрями розвитку медіації;*
- 2) *основні концептуальні теорії медіації та ідеї у сфері юридичної діяльності, в т.ч. концептуальні позиції та творчі здобутки провідних вітчизняних науковців;*
- 3) *властивості методології медіації, її структуру, зв'язки з іншими юридичними та соціально-гуманітарними науками загалом, перспективи розвитку;*
- 4) *властивості, класифікації методів медіації, особливості адаптації загальнонаукових та інших методів щодо специфіки правових явищ правових систем різних країн;*
- 5) *правила, прийоми вибору, аналізу та оцінки об'єктів порівняльно-правових досліджень;*
- 6) *знати класифікацію конфліктів; етапи ескалації конфлікту згідно «сходинкам Глазла»; основи відновних практики – медіації, фасилітації діалогу; теоретичні основи медіації, її структуру та етапи процесу;*
- 7) *знати алгоритм ефективної фасилітації багатовекторного діалогу; принципи та можливості використання методу ненасильницького спілкування в професійному середовищі;*
- 8) *знати, як застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів.*
- 9) *орієнтуватися у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування;*
- 10) *Знати, як доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних процесів медіації, завдяки яким відбуваються зміни в рішеннях з належною аргументацією.*

вміти:

- 1) *аналізувати, оцінювати природу і характер суспільних процесів, бачити роль конфлікту і можливість втручання медіатора для вирішення конфлікту, визначати види конфліктів, обирати стратегії поведінки в залежності від ступеню ескалації конфлікту згідно «сходинкам Глазла», використовувати картки почуттів та потреб, працюючи за методом ненасильницького спілкування;*
- 2) *здійснювати пошук, оброблення та аналіз інформації з наукової та методичної літератури, нормативних джерел та критично оцінювати її;*
- 3) *виокремлювати особливості методології конкретних порівняльно-правових досліджень, відрізняти методи предметних досліджень та методи побудови юридичних*

компаративних наукових знань, визначати можливості, шляхи та механізми застосування методів юридичних наук інших країн;

4) творчо застосовувати відновні практики для конструктивного вирішення конфліктів, пошуку консенсусу та примирення аналізувати предметні наукові знання юридичних компаративних дисциплін;

5) розрізняти, виокремлювати, обирати необхідні та достатні загальні, загальнонаукові, частково-наукові та спеціальні методи конкретних юридичних компаративних наукових досліджень, адаптувати їх стосовно особливостей предмету та завдань власного дослідження;

6) аргументовано відстоювати свої погляди, брати участь у дискусії з метою пошуку наукової істини; вміти застосовувати алгоритм ефективної фасилітації багатовекторного діалогу, використовувати метод ненасильницького спілкування у фасилітації багатовекторного діалогу, з метою оптимізації процесу взаємодії сторін;

7) на практиці користуватися набутими теоретичними знаннями і практичними навичками, застосовувати теоретичні положення для оптимального вирішення творчих та розв'язання професійних завдань; розвивати установки щодо інновацій та рефлексивності, творчо застосовувати відновні практики для конструктивного вирішення конфліктів, пошуку консенсусу та примирення;

8) організувати робочий процес з провадженням людиноцентрованого та компетентнісного підходів, на основі плюралізму та креативності.

Дисципліна сприяє набуттю наступних компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою:

Загальні (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальні (фахові) (СК)

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та/або практики.

СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та/або практичної значущості.

СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК12. Здатність надавати оперативну психологічну допомогу та використовувати методи психологічного захисту людини в умовах надзвичайних ситуацій.

За підсумками вивчення дисциплін здобувачі мають продемонструвати наступні **програмні результати навчання (ПРН)**

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій

ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни. Навчальну дисципліну «Медіація та психологія ведення переговорів» доцільно вивчати після отримання освітнього ступеня бакалавра, де здобувач вищої освіти опанував загальну, вікову, педагогічну, юридичну, організаційну, кризову психологію. На освітньому рівні магістра навчальну дисципліну слід вивчати після опанування філософії, соціальної та юридичної психології, а також після вивчення теоретичних і практичних засад психології.

Форми проведення занять - лекції, практичні заняття

Форма підсумкового контролю. Підсумковий контроль проводиться з метою встановлення відповідності (вимірювання, оцінювання) здобутих особою результатів навчання вимогам освітньої програми у частині відповідного освітнього компонента. З освітнього компоненту «Медіація та психологія ведення переговорів» передбачений **підсумковий контроль у формі заліку.**

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма навчання денна/заочна Обсяг 4 кредити ЄКТС, (120 годин)
Курс 1 Семестр 2

№ теми	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин (аудиторна, самостійна та індивідуальна робота)
1	2	3
1	Поняття про медіацію	20
2	Теорія конфлікту	20
3	Учасники медіації	20
4	Майстерність медіатора	20
5	Техніки медіатора	20
6	Знайомство з методом ненасильницького спілкування та його основними поняттями	20
	Разом	120
	Форма підсумкового контролю	залік

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ:

Основна:

1. Медіація у професійній діяльності юриста: підручник. Одеса: Екологія, 2019, 456 с.
2. Боброва О.М. Відновне правосуддя. Особливості впровадження процедури медіації: європейський досвід. Київ: Наш час, 2006. 164 с.
3. Від співпраці до примирення: посібник для лідерів громадянського суспільства. Київ: Золоті Ворота, 2015. 207 с.
4. Дараганова Н.В. Медіація як один із альтернативних способів вирішення індивідуальних трудових спорів. Юридична наука. 2011. № 6. С. 77-83

5. Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи в закладах вищої освіти. Теоретичні основи сучасної педагогіки та освіти. 2021. № 76. С. 18-25

6. Рахліс В.Л., Павленко О.О. Переговори і медіація: підручник для підготовки професійного переговорника. Київ: Олді, 2021. 344с.

7. Ювенальна юстиція: Навчальний посібник. Одеса: ОЮІ ХНУВС, 2006. 243 с.

Додаткова:

1. Гарт Сура Клас без провини: інструменти для розв'язання конфліктів і сприяння розвитку міжособистісного інтелекту. Харків: Ранок, 2020. 256 с.

2. Гарт Сура Шанобливі батьки, шанобливі діти: 7 ключів до перетворення сімейного конфлікту на співпрацю. Харків: Ранок, 2020. 240 с.

3. Єхалова Л. «На шляху до емпатії», Соціально-психологічні та правові аспекти протидії насиллю в освітніх закладах. Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет». 2020. С.52-56

4. Єхалова Л.В. Принцип ненасильницької комунікації як філософія життя і виховання. Сучасна освіта: методологія, теорія, практика, Приватна установа «Вищий навчальний заклад «Міжнародний гуманітарно-педагогічний інститут «Бейт-Хана». 2019. С.64-70

5. Єхалова Л.В. Фабінг як об'єкт дослідження. Пріоритетні напрями розвитку сучасних педагогічних та психологічних наук. Одеса. 2021. С. 10-14

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу спрямована на надання можливості здобувачам вищої освіти отримувати необхідні знання у повному обсязі (визначено рішенням кафедри та відображено у навчально-методичному комплексі із зазначеної дисципліни).

Очна форма навчання передбачає щоденне та систематичне відвідування лекційних та семінарських занять, виконання самостійної та індивідуальної роботи відповідно до вимог Робочої програми навчальної дисципліни (далі – РПНД).

Здобувач зобов'язаний:

- ✓ виконувати завдання, які пропонує викладач. Форма виконання завдань залежить від тематичного змісту заняття;

-
- ✓ відпрацювати пропущені заняття відповідно до графіка проведення консультацій викладачем, дотримуючись тематичного змісту занять затверджених робочою програмою навчальної дисципліни. Проведення перескладання матеріалу, який здобувач пропустив, відбувається за дозволом декану факультету;
 - ✓ у ході освітнього процесу відповідально ставитися до навчання, бути активним, виявляти ініціативу, з повагою відноситися до викладача та одногрупників, виконувати завдання, поставлені перед ним викладачем на семінарських та лекційних заняттях;
 - ✓ з'являтися на заняття своєчасно, привітатися з одногрупниками та викладачем. У разі запізнення спокійно заходити до аудиторії та не звертати увагу на себе. Здобувач має право на отримання знань за індивідуальною формою навчання згідно з індивідуальним графіком.

Консультації викладачем здобувачів, які мають індивідуальний графік навчання, здійснюється за семестровим графіком консультацій викладача кафедри впродовж семестру не менше ніж один раз на місяць у визначені консультаційні дні (або за погодженням обох сторін в інший день).

Здобувач, який має дозвіл на відвідування занять за індивідуальним графіком, бере участь у підсумковій семестровій атестації (заліково-екзаменаційній сесії) на загальних підставах.

Політика оцінювання результатів навчання. Не виконання здобувачем програмного змісту з дисципліни є підставою для недопущення до складання заліку та відрахуванням. Здобувач, який отримав за семестр бали від 0 до 34 може бути не допущений до складання заліку. У такому випадку здобувачу надається можливість набрати відповідні бали та отримати допуск після відпрацювання програмного змісту та написання модульної контрольної роботи.

Здобувач, який отримав бали від 35 до 59 має можливість повторно написати модульну контрольну роботу та виконати самостійну роботу в повному обсязі відповідно до вимог РПНД.

Здобувачам нараховуються заохочувальні бали за виконання наступних видів робіт: участь у конференціях, семінарах, тренінгах за темою дисципліни тощо.

У випадку продовження активних бойових дій на території України допускається навчання в режимі онлайн, що передбачає використання таких інструментів дистанційної освіти як Zoom, Google Classroom, MOODLE.

Політика доброчесності. Здобувач повинен дотримуватися принципів, норм етикету та забезпечення академічної доброчесності ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет». Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); пошуку джерел інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання вірогідної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Відповідно до внутрішніх нормативних документів розподіл балів з яких формується рейтинг компетентності здобувача вищої освіти відбувається між поточним контролем (60 балів) та підсумковим контролем (40 балів).

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ:

1. Які загальні стратегії розв'язання конфліктів ви знаєте? На чому ґрунтується найефективніша з них?
2. У чому полягає секрет успіху посередництва в розв'язанні конфліктів?
3. Історичний розвиток процедури медіації у світі, якими характерними ознаками він відзначається?
4. З якими подіями у Німеччині, пов'язаний розвиток процедури медіації у різних соціальних сферах?
5. Історія розвитку технології медіації у США.
6. Генеза технології медіації у Канаді.
7. Історія виникнення та розвитку технології медіації у Великобританії.
8. Передумови впровадження медіації в Україні.
9. Охарактеризуйте перелік організацій, які пропонують використання медіації в Україні.
10. Розвиток медіації в Україні.
11. Назвіть можливі причини виникнення конфліктів.
12. Розкрити поняття “конфлікт” і “конфліктна ситуація” у Практиці психолога.
13. Розкрийте зміст структури конфлікту у юридичній роботі.
14. У чому полягає сутність трансформативної теорії конфлікту?

15. Як витлумачується поняття «грумада»? Основні характеристики грумади. Ресурси, які мають грумади.

16. Які завдання виконує спеціаліст з трансформації конфліктів у грумаді?

17. Які переваги запровадження Центрів відновного правосуддя у грумаді?

18. У чому сутність концепції відновного правосуддя як форми реагування на злочинну поведінку?

19. Назвіть та розкрийте завдання відновного правосуддя.

20. Які ролі може виконувати юрист у межах відновного правосуддя?

21. Назвіть та розкрийте основні принципи впровадження програм відновного правосуддя в Україні.

22. Висвітліть основні компоненти моделювання служби медіації.

23. Розкрийте вимоги, які мають бути дотримані перед практичним застосуванням медіації між потерпілим і правопорушником.

24. Назвіть основні потреби потерпілого/правопорушника, що виникають унаслідок кримінальної ситуації.

25. Розкрийте процедуру проведення «Кіл правосуддя» у кримінальному процесі в Україні.

26. Охарактеризуйте історичний розвиток процедури медіації у світі.

27. Розкрити поняття «медіація» у юридичній практиці.

28. Охарактеризуйте випадки, у яких використовується медіація у правосудді.

29. Критерії класифікації видів медіації.

30. Назвіть та розкрийте основні принципи та правила проведення процедури медіації.

31. Назвіть принципи роботи медіатора в трансформативному підході.

32. Розкрити поняття «сімейна медіація», особливості сімейної медіації?

33. Причини та механізми виникнення конфліктів.

34. Позитивний та негативний вплив конфлікту.

35. Типові причини конфліктів.

36. Класифікація конфліктів.

37. Типологія соціальних конфліктів.

38. Сигнали конфлікту. Динаміка конфлікту.

39. Ескалація конфлікту за Ф. Глазлом.

40. Визначення конфлікту, його причини та наслідки.

41. Ціннісні конфлікти - специфіка протікання.

42. Позичії, інтереси та потреби - співвідношення та місце у конфлікті.

-
43. Двомірна модель стратегій поведінки особистості в конфліктній взаємодії за К. Томасом і Р. Кіллменом
 44. Підходи до аналізу конфліктів. «Історична» карта. «Фотографія конфлікту».
 45. Модель аналізу конфлікту «Цибулина».
 46. Історія розвитку інституту медіації.
 47. Поняття медіації.
 48. Види медіації.
 49. Принципи медіації.
 50. Сфера застосування медіації.
 51. Етапи медіаційної процедури.
 52. Проведення процедури медіації.
 53. Припинення процедури медіації.
 54. Покажіть приклад роботи з дисбалансом сил в процесі медіації.
 55. Договори за результатами медіації.
 56. Комунікативні навички медіатора.
 57. Нейтральність медіатора.
 58. Вимоги щодо набуття статусу медіатора.
 59. Права медіатора. Обов'язки медіатора. Відповідальність медіатора.
 60. Психологічні особливості особистості медіатора.
 61. Медіація на стадії провадження у справах до судового розгляду.
 62. Медіація під час судового розгляду.
 63. Відновний підхід як альтернатива каральному правосуддю.
 64. Технологія «примирніх зустрічей» та «кіл примирення».
 65. Психологічна та правова специфіка сімейної медіації.
 66. Підготовка сімейного медіатора.
 67. Використання психологічних прийомів в процесі медіації.
 68. Медіація у школі - історія розвитку.
 69. Шкільна медіація.
 70. Медіація однолітків.
 71. «Латентні» правопорушення.
 72. Примирні зустрічі та «кола примирення» у закладі освіти.
 73. Що таке активне слухання? Що не є активним слуханням?
 74. Емпатія в практиці психолога.
 75. Чим емпатія відрізняється від співчуття?
 76. Потреби (за Маслоу та Розенбергом).

-
77. Складіть сценарій проведення примирювальної зустрічі медіатора зі сторонами конфлікту на прикладі обраної Вами проблемної ситуації
 78. Створення безпечного простору в процесі медіації.
 79. Складіть приблизний сценарій створення безпечного середовища в обраній вами ситуації конфлікту.
 80. Надати характеристику предмету та об'єкту конфліктології як системи наукового знання.
 81. Виділити задачі конфліктології
 82. Опишіть розвиток української медіації.
 83. Модель процесу конфлікту. Функціональні і дисфункціональні конфлікти.
 84. Мова Жирафи та Шакала.
 85. Правове регулювання медіації в Україні.
 86. Інструменти ненасильницької комунікації.
 87. Ненасильницька комунікація в практиці юриста.
 88. Охарактеризуйте відмінності медіації щодо інших способів врегулювання конфліктів.
 89. Охарактеризуйте принципи медіації (добровільність, нейтральність, рівноправність, конфіденційність).
 90. Опишіть дезорганізуючі тактики сторін конфлікту при реалізації медіаційного процесу.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

«Правові засади організації психологічної практики» – освітній компонент, який спрямований на формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння правових та етичних основ професійної діяльності психолога. У межах курсу розглядаються нормативно-правові акти, що регулюють надання психологічної допомоги, питання конфіденційності, захисту персональних даних, професійної відповідальності психолога та організації психологічної практики.

Особлива увага приділяється аналізу практичних ситуацій, що виникають у професійній діяльності психолога, та формуванню навичок застосування законодавства у реальних професійних умовах.

Метою вивчення освітнього компонента є формування у здобувачів вищої освіти знань про правові та етичні засади професійної діяльності психолога, а також розвиток практичних навичок застосування норм законодавства у процесі надання психологічної допомоги.

Основними завданнями дисципліни є:

- ✓ ознайомлення здобувачів вищої освіти з нормативно-правовою базою психологічної практики в Україні;
- ✓ формування розуміння правового статусу професії психолога та меж професійної відповідальності;
- ✓ вивчення етичних принципів психологічної діяльності;
- ✓ формування навичок забезпечення конфіденційності та захисту персональних даних клієнтів;
- ✓ ознайомлення з правовими аспектами надання психологічної допомоги різним категоріям клієнтів;
- ✓ формування практичних навичок підготовки документів психологічної практики.

Дисциплін сприяє набуттю наступних компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою:

Загальні (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові) (СК)

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

За підсумками вивчення дисциплін здобувачі мають продемонструвати наступні програмні результати навчання (ПРН)

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР12. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Правові засади організації психологічної практики» здобувачі вищої освіти повинні **знати**:

- основні нормативно-правові акти, що регулюють психологічну практику в Україні;
- правовий статус професії психолога, права та обов'язки фахівця;
- етичні принципи професійної діяльності психолога та межі професійної відповідальності;
- правові особливості надання психологічної допомоги різним категоріям клієнтів;
- вимоги законодавства щодо конфіденційності та захисту персональних даних;
- правові аспекти ведення документації психолога;
- правові та етичні вимоги до психологічної діяльності у цифровому середовищі;
- основи юридичного супроводу професійної діяльності психолога.

вміти:

- застосовувати норми законодавства у практичній діяльності психолога;
- дотримуватися етичних принципів та професійних стандартів у роботі з клієнтами;
- забезпечувати конфіденційність та захист персональних даних під час психологічної практики;
- аналізувати правові та етичні ситуації, що виникають у професійній діяльності психолога;
- приймати обґрунтовані рішення у складних професійних ситуаціях з урахуванням правових та етичних вимог;

–оформлювати основні документи психологічної практики (інформована згода, згода на обробку персональних даних, психологічний висновок тощо);

–організувати професійну діяльність психолога відповідно до вимог чинного законодавства.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни є опанування змісту освітнього компонентів «Правознавство», «Загальна психологія», «Вступ до спеціальності», а також базові знання щодо прав і свобод людини, основ професійної діяльності психолога та етичних принципів взаємодії з клієнтом.

Форми проведення занять: лекції, практичні заняття.

Методи навчання: лекція, пояснення, бесіда, дискусія, дебати, демонстрація, аналіз нормативно-правових актів, аналіз практичних ситуацій (кейс-метод), вирішення практичних завдань, моделювання професійних ситуацій, мозковий штурм, робота з професійними документами психолога, презентації результатів досліджень, тестування, інтерактивні опитування (квіз, «true or false»), виконання самостійних і індивідуальних завдань, проходження онлайн-курсів та аналіз їх результатів.

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Підсумковий контроль проводиться з метою встановлення відповідності (вимірювання, оцінювання) здобутих особою результатів навчання вимогам освітньої програми у частині відповідного освітнього компонента. З освітнього компоненту «*Правові засади організації психологічної практики*» передбачений підсумковий контроль у формі заліку.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма навчання денна/заочна Обсяг 4 кредити ЄКТС, (120 годин)
Курс 1 Семестр 2

№ теми	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин (аудиторна, самостійна та індивідуальна робота)
1	2	3
1	Нормативно-правове регулювання психологічної практики в Україні	10
2	Правовий статус професії психолога	12
3	Етичні принципи психологічної діяльності та відповідальність психолога	16
4	Правові засади надання психологічних послуг різним категоріям клієнтів	18
5	Конфіденційність, захист персональних даних та ведення документації психолога	16
6	Правові аспекти кризової та травмоорієнтованої психологічної допомоги	16
7	Психологічна діяльність у цифровому середовищі	16
8	Юридичний супровід практичної діяльності психолога	16
	Разом	120
	Форма підсумкового контролю	залік

Література та навчальні матеріали:

Основна:

1. Кузьо О. Основи психологічної практики : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 124 с.

2. Магдисюк Л. І., Федоренко Р.П. Основи психологічного консультування : навч. посіб. Луцьк: ВежаДрук, 2022. 360 с. URL:

<https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20907/1/opsykons.pdf>

3. Організація діяльності психологічної служби: навч-метод. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; упоряд. О. А. Дудник. Умань : Візаві, 2023. 267 с.

4. Психологія: вступ до спеціальності : навчальний посібник / Петухова І. О., Заушнікова М. Ю., Нежинська О. О., Костевська Н. В. ; Державний податковий університет. - Ірпінь, 2024. - 190 с.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435 IV (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

4. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>

5. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

6. Про психіатричну допомогу : Закон України від 22.02.2000 № 1489-III (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14>

7. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>

8. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України : наказ Міністерства освіти і науки України від 31 липня 2018 р. № 885/32337 Електронний ресурс Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text>

Додаткова література

1. Ганаба Світлана, Бурлеба Сергій Професійна етика психолога як основа довіри та відповідальності: історико-теоретичний аналіз. Перспективи та інновації науки. 2026. «1 (59). С. 3173-3183

-
2. Prometheus. Освітня платформа онлайн-курсів. URL: <https://prometheus.org.ua>
 3. EdEra (Education Era). Освітня онлайн-платформа. URL: <https://www.edera.com>
 4. Юрченко В. В. Формування етико-правової культури майбутніх психологів: теоретичний аспект. Духовність особистості: методологія, теорія практика. 2024. № 2(109). С. 221–234. URL: https://journals.snu.edu.ua/index.php/DOMTP_SNU/article/download/906/865
 5. Kurylo, V., Karaman, O., Yurkiv, Ya., Stepanenko, V., & Kharchenko, L. (2024). Legal basis and main technologies of sociopsychological work with vulnerable categories of the population in the community. *Social & Legal Studios*, 7(1), 46-55. URL: https://slsjournal.com.ua/web/uploads/pdf/Social_and_Legal_Studios_Vol.7_No.1_2024%20%283%29-46-55.pdf
 6. Ethical aspects of using psychological expertise methods. Вчені записки Університету «КРОК». 2024. № 76. URL: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/download/865/895/2876> Velykodna M.
 7. Implementation of Evidence-Based Practice in Psychology in Ukraine. *Psychological Studies*. 2023. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC12958400/> Ethical aspects of psychological work in Ukraine: past, present and future. *Kyiv School of Economics Research Papers*. 2021. URL: <https://publications.kse.ua/publications/ethical-aspects-psychological-ukraine-past> 370
 8. Теоретико-методологічне підґрунтя оцінки ефективності професійної діяльності психолога. *Психологія* URL: <https://psychped.navs.edu.ua/index.php/psychped/article/download/1636/1624/>

ПОЛІТИКА КУРСУ

Здобувачі мають відвідувати заняття регулярно. Більша частина матеріалу, який вноситься на поточний та підсумковий контроль, базується на лекціях та семінарських заняттях.

Здобувач повинен заходити в аудиторію вчасно, мати з собою матеріали, необхідні для виконання завдань: конспект, навчальний посібник, письмові приладдя. Забороняється відволікати одногрупників та викладача, самовільно залишати аудиторію, вмикати чи вимикати електронне обладнання без дозволу викладача. Забороняється прослуховування та перегляд аудіо- та відеоконтенту, не

пов'язаного з темою заняття, а також ведення телефонних розмов в аудиторії під час освітнього процесу. У разі порушення дисципліни викладач має право зобов'язати здобувача написати пояснювальну записку на ім'я завідувача кафедри та/або запропонувати залишити аудиторію. Грубе порушення дисципліни прирівнюється до пропуску заняття без поважної причини.

Поточний контроль здійснюється за допомогою опитування, тестування, письмових завдань, виконання самостійної (індивідуальної) роботи.

Будь-який вид аудиторної роботи оцінюється до 5 балів. Якщо здобувач протягом одного аудиторного заняття виконав декілька видів аудиторної роботи, то у підсумку за аудиторне заняття від отримує середньозважену оцінку.

Виконання самостійної (індивідуальної роботи) оцінюється наступним чином: складання тестових завдань, ситуаційної задачі (кейсу) – до 5 балів; есе – до 10 балів; участь у дискусійних обговореннях актуальних проблем юридичної науки наукового гуртка кафедри – до 3 балів за кожне засідання; підготовка та опублікування наукових публікацій – до 15 балів; підготовка та ведення конспекту лекцій, підготовка до семінарських та практичних занять -до 5 балів за навчальний семестр.

За рішенням викладача або кафедри нараховуються заохочувальні бали за наступні види робіт:

– за систематичну продуктивну активність під час проведення аудиторних занять;

– за виконання завдань підвищеної складності (конкретне значення визначає викладач) до 5 балів за навчальний семестр.

Здобувач має відпрацювати пропущені семінарські заняття, надавши викладачеві виконані завдання, які на даних заняттях надавав викладач. Умови ліквідації заборгованостей з поточної роботи: здобувачі, які пропустили семінарські заняття або лекції, мають можливість відпрацювати заборгованості під час консультацій, що проводяться викладачем, відповідно до графіку консультацій. Для отримання певної кількості балів здобувач має можливість усно відповісти на питання теми, за якою він має заборгованість або виконати індивідуальну роботу, що складається з завдань, визначених викладачем в кожному окремому випадку (в залежності від обсягу заборгованості).

Критерії оцінювання кожного виду аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи, а також наукової діяльності здобувачів визначено «Стандартом організації та критеріїв оцінювання навчальної роботи здобувачів вищої освіти з дисциплін, що закріплені за кафедрою права», затвердженим на засіданні кафедри права (протокол №15 від 25.08.2021 року). Зі «Стандартом організації та критеріїв оцінювання навчальної роботи здобувачів вищої освіти з дисциплін, що закріплені за кафедрою права» можна ознайомитися за посиланням <https://surl.li/dwpzhf> або відсканувавши QR-код.

Здобувач має право оскаржити результати підсумкового контролю шляхом подання апеляції відповідно до п. 9.5 Положення про організацію освітнього процесу (<https://dgu.edu.ua/osvitnia-diyalnist/norm-doc/>).

Обов'язковою умовою при нарахуванні загальної кількості балів здобувачу, враховується необхідність дотримання принципів політики доброчесності. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

У випадку встановлення випадків академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, списування, обману з боку здобувачів встановлюється академічна відповідальність. До здобувачів застосовуються види відповідальності, передбачені частинами 6 та 7 статті 42 Закону України «Про освіту».

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ:

1. Поняття та значення правового регулювання психологічної практики.
2. Джерела правового регулювання діяльності психолога в Україні.
3. Конституційні гарантії прав людини у сфері психічного здоров'я.
4. Роль міжнародних стандартів у регулюванні психологічної практики.
5. Основні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність психолога.
6. Законодавче забезпечення права людини на психологічну допомогу.
7. Значення Закону України «Про освіту» для діяльності психолога.
8. Правове регулювання психологічної допомоги у сфері охорони здоров'я.

-
9. Законодавче регулювання соціальних послуг у сфері психологічної допомоги.
 10. Роль міжнародних організацій у розвитку системи психологічної допомоги.
 11. Поняття психічного здоров'я у міжнародному праві.
 12. Правові основи захисту прав клієнтів психологічної допомоги.
 13. Поняття правового статусу психолога.
 14. Основні права психолога у професійній діяльності.
 15. Основні обов'язки психолога.
 16. Кваліфікаційні вимоги до професії психолога.
 17. Сфери професійної діяльності психолога.
 18. Професійні стандарти діяльності психолога.
 19. Особливості діяльності практичного психолога у закладах освіти.
 20. Особливості діяльності психолога у соціальній сфері.
 21. Особливості діяльності психолога у сфері охорони здоров'я.
 22. Поняття професійної компетентності психолога.
 23. Професійна підготовка та підвищення кваліфікації психологів.
 24. Роль професійних асоціацій психологів.
 25. Поняття професійної етики психолога.
 26. Основні принципи етичного кодексу психолога.
 27. Принцип компетентності у професійній діяльності психолога.
 28. Принцип відповідальності у діяльності психолога.
 29. Принцип конфіденційності.
 30. Принцип добровільності надання психологічної допомоги.
 31. Принцип поваги до гідності клієнта.
 32. Етичні норми взаємодії психолога з клієнтом.
 33. Етичні дилеми у професійній діяльності психолога.
 34. Етичні стандарти взаємодії з колегами.
 35. Професійні межі у роботі психолога.
 36. Конфлікт інтересів у діяльності психолога.
 37. Етичні вимоги до проведення психологічних досліджень.
 38. Поняття психологічної допомоги.
 39. Основні форми надання психологічної допомоги.
 40. Правові особливості роботи психолога з дітьми.
 41. Правові аспекти роботи психолога з підлітками.
 42. Права клієнта під час отримання психологічної допомоги.
 43. Інформована згода у психологічній практиці.
 44. Етичні та правові аспекти взаємодії з родичами клієнта.

-
45. Особливості взаємодії психолога з державними установами.
 46. Права неповнолітніх під час отримання психологічної допомоги.
 47. Поняття психологічного консультування.
 48. Поняття конфіденційності у психологічній практиці.
 49. Законодавство про захист персональних даних.
 50. Поняття персональних даних.
 51. Права суб'єкта персональних даних.
 52. Обов'язки психолога щодо захисту персональних даних.
 53. Поняття професійної таємниці психолога.
 54. Випадки можливого розкриття конфіденційної інформації.
 55. Згода клієнта на обробку персональних даних.
 56. Правові аспекти зберігання психологічної документації.
 57. Ведення записів психологічних консультацій.
 58. Поняття психологічного висновку.
 59. Правові вимоги до оформлення документації психолога.
 60. Відповідальність за порушення конфіденційності.
 61. Основні принципи кризового консультування.
 62. Правові аспекти роботи з постраждалими від домашнього насильства.
 63. Взаємодія психолога з соціальними службами.
 64. Взаємодія психолога з медичними установами.
 65. Етичні аспекти кризового консультування.
 66. Поняття онлайн-консультування.
 67. Особливості дистанційної психологічної допомоги.
 68. Етичні принципи онлайн-консультування.
 69. Ризики конфіденційності під час онлайн-консультування.
 70. Захист персональних даних у цифровому середовищі.
 71. Правові вимоги до дистанційної психологічної допомоги.
 72. Особливості професійної комунікації у мережі Інтернет.
 73. Переваги та обмеження онлайн-консультування.
 74. Психологічна підтримка у соціальних мережах.
 75. Цифрова етика у професійній діяльності психолога.
 76. Поняття організації психологічної практики.
 77. Форми організації професійної діяльності психолога.
 78. Особливості відкриття приватної практики психолога.
 79. Поняття договору про надання психологічних послуг.
 80. Структура договору про надання психологічних послуг.

-
81. Права та обов'язки сторін у договорі.
 82. Види юридичної відповідальності психолога.
 83. Цивільно-правова відповідальність психолога.
 84. Дисциплінарна відповідальність психолога.
 85. Адміністративна відповідальність психолога.
 86. Поняття професійного ризику у діяльності психолога.
 87. Правові аспекти співпраці психолога з установами.
 88. Документальне забезпечення психологічної практики.
 89. Професійна репутація психолога та її правовий захист.
 90. Основні тенденції розвитку правового регулювання психологічної практики.

СИЛАБУСИ ВИБІРКОВИХ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ, ЩО РЕКОМЕНДУЮТЬСЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НА ДРУГОМУ РОЦІ НАВЧАННЯ

Третій семестр

ПРОПЕДЕВТИКА ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ

Освітній компонент «*Пропедевтика психічних розладів*» є важливою складовою професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері психології та психічного здоров'я. В умовах сучасних соціальних викликів, пов'язаних із наслідками воєнних дій, хронічним стресом, психотравматичним досвідом, втратами та емоційним виснаженням, психологічна практика потребує не лише емпатії та комунікативних навичок, а й ґрунтовних знань щодо особливостей психічного функціонування людини.

Освітній компонент спрямований на формування у здобувачів здатності розуміти межі між психологічною нормою, кризовими проявами та психічними розладами, а також здійснювати професійну діяльність відповідально, етично та безпечно для клієнта.

Особливу актуальність вивчення курсу підсилюють сучасні нормативно-правові вимоги. Відповідно до Закону України № 4223-IX «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні», теоретична підготовка з пропедевтики психічних розладів є необхідною складовою професійної компетентності фахівців у сфері психічного здоров'я. Вивчення дисципліни дозволяє:

- ✓ *опанувати базові знання про основні психічні розлади та їх симптоматику;*
- ✓ *сформувати навички розпізнавання проявів психічної дезадаптації;*
- ✓ *навчитися диференціювати психологічні труднощі, кризові стани та психічні порушення;*
- ✓ *усвідомити межі професійної компетентності психолога;*
- ✓ *оволодіти принципами етичної та безпечної взаємодії з клієнтами;*
- ✓ *розвинути навички міждисциплінарної співпраці з психіатрами та іншими фахівцями у сфері психічного здоров'я.*

У центрі уваги освітнього компоненту – основи психодіагностики, диференціація норми й патології, особливості психологічного супроводу осіб із

психотравматичним досвідом, а також алгоритми професійної взаємодії у складних клінічних випадках. Курс сприяє формуванню професійної відповідальності, клінічного мислення, аналітичних умінь та готовності майбутніх психологів до практичної діяльності в умовах підвищеного психоемоційного навантаження. Освітній компонент також мотивує здобувачів до постійного професійного розвитку, удосконалення практичних навичок і навчання впродовж життя.

Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів системного уявлення про основні клінічні прояви психічних розладів, ознайомлення з пропедевтичними аспектами диференціальної психіатричної оцінки, розвиток вмінь розпізнавати симптоматику порушень психіки та здійснювати базову психологічну інтерпретацію з урахуванням наукових стандартів та етичних норм професії психолога.

Завдання дисципліни:

- Ознайомлення з основними поняттями психопатології та сучасними класифікаціями психічних розладів (МКХ-10, МКХ-11, DSM-5);
- Формування розуміння принципів диференційної діагностики та клінічної картини психічних розладів;
- Аналіз симптомокомплексів при різних психічних станах з точки зору клінічної психології;
- Розвиток здатності до етичної психологічної взаємодії в ситуаціях із клінічними проявами порушень.

Вивчення дисципліни забезпечує формування компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою:

Загальні (ЗК)

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.*
- ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.*
- ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)*
- ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.*

Спеціальні (фахові) (СК):

- СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та/або практики.*
- СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.*
- СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.*

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

СК13. Здатність розробляти та застосовувати превентивні та корекційні програми збереження психологічного здоров'я людини.

За підсумками опанування матеріалу курсу студенти мають продемонструвати наступні **програмні результати навчання (ПРН):**

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР2. Вміти організувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР13. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПР14. Надавати оперативну психологічну допомогу особистості з гострими стресовими реакціями.

ПР16. Надавати кваліфіковану психологічну допомогу особистості у кризовому стані для активізації ресурсів її життєстійкості.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни вивчення дисциплін таких як «Загальна психологія», «Психологія особистості», «Психодіагностика», «Практика індивідуально-психологічного консультування», «Експериментальна психологія».

Форми проведення занять: лекції , семінарські заняття , практичні заняття.

Форма підсумкового контролю. Підсумковий контроль проводиться з метою встановлення відповідності (вимірювання, оцінювання) здобутих особою результатів навчання вимогам освітньої програми у частині відповідного освітнього компонента. З освітнього компоненту «Пропедевтика психічних розладів» передбачений **підсумковий контроль у формі заліку.**

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма навчання денна/заочна Обсяг 4 кредити ЄКТС, (120 годин)
 Курс 2 Семестр 3

№ теми	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин (аудиторна, самостійна та індивідуальна робота)
1	2	24
1	Концептуалізація психічного розладу: між психіатричною та психологічною парадигмами	24
2	Методологія психопатологічного аналізу: клініко-психологічна верифікація симптомів і синдромів	24
3	Клініко-психологічна диференціація порушень у межах коморбідних станів	24
4	Психічні розлади внаслідок соматичних, неврологічних і токсичних факторів: пропедевтична оцінка психолога	24
5	Психологічна підтримка осіб із психічними порушеннями: можливості та обмеження фахової діяльності	24
	Разом	120
	Форма підсумкового контролю	залік

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ:

Основна:

1. А.М. Скрипніков, Л.В. Животовська, Л.А. Боднар, Г.Т. Сонник. Психіатрія та наркологія: навчально-методичний посібник— 2-е видання// «Медицина», 2021
2. Пропедевтика психіатрії з основами загальної психології, патопсихології та психопатології: [навчальний посібник] / С.В. Римша, Н.В. Рациборинська-Полякова. – Львів: Видавець ФОП Марченко Т.В., 2023. – 520 с.
3. Abi Doumit, C., Haddad, C., Sacre, H., Salameh, P., Akel, M., Obeid, S., Akiki, M., Mattar, E., Hilal, N., Hallit, S., & Soufia, M. (2019). Knowledge, attitude, and behaviors towards patients with mental illness: Results from a national Lebanese study. PLOS ONE, 14(9), e0222172. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0222172>

-
5. American Psychiatric Association. (2019). The American Psychiatric Association Publishing Textbook of Psychiatry (7th ed.). Amer Psychiatric Pub Inc.
 6. 3. Comprehensive textbook of psychiatry/IV. by: Kaplan, Harold I. (Harold Irwin), 1927-; Sadock, Benjamin J., 1933-. Publication date: 1985.
 7. Frierson, R. L., M.D., & Joshi, K. G., M.D. (2019). Malpractice Law and Psychiatry: An Overview. Focus: The Journal of Lifelong Learning in Psychiatry, 17(4), 332-336.
 8. <https://doi.org/10.1176/appi.focus.20190017>
 9. World Health Organization. (2018). International Classification of Diseases, 11th Revision (ICD-11). The global standard for diagnostic health information.
 10. <https://www.who.int/classifications/icd/en/>

Додаткова:

1. Flessner, C. A., & Piacentini, J. S. (Ред.). (2021). Клінічний посібник із психічних розладів у дітей та підлітків: покрокове керівництво з лікування (І. Куришко, Пер., К. Явна-Розенталь, Наук. Ред., О. Романчук, Передм., Український католицький університет Інститут психічного здоров'я, Український інститут когнітивно-поведінкової терапії, Наук. Орг.). Львів: Галицька Видавнича Спілка.
2. Пилягіна, Г. Я. (Ред.). (2020). Медична психологія: В 2-х томах (Т. 1: Загальна медична психологія; Т. 2: Спеціальна медична психологія). Нова книга.
3. Спіріна І. Д., Шорніков А. В., Фаузі Є. С. Симуляційна освіта в психіатрії. Медична освіта. 2019. № 2. С. 36–41.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу «Пропедевтика психічних розладів» спрямована на надання можливості здобувачам вищої освіти отримувати необхідні знання у повному обсязі (визначено та відображено у навчально-методичному комплексі із зазначеної дисципліни).

Для здобувачів вищої освіти очної форми навчання відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба або академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Відсутність здобувача на заняттях передбачає самостійне опрацювання матеріалу та не звільняє здобувача від виконання завдання на самостійну підготовку або завдання поточного та підсумкового контролю.

Політика оцінювання результатів навчання. Поточний контроль проводиться викладачами на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, – так і студентами – для планування самостійної роботи.

Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів студентів при обговоренні теоретичних питань, а також у формі тестування.

Форми проведення поточного контролю та критерії оцінювання рівня знань визначаються кафедрою психології. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни.

Не засвоєння здобувачем програмного змісту з дисципліни є підставою для недопущення до складання заліку та відрахуванням. Здобувач, який отримав за підсумками поточного контролю бали від 0 до 34 може бути не допущений до складання заліку. У такому випадку здобувачу надається можливість набрати відповідні бали та отримати допуск після відпрацювання програмного змісту.

Здобувач, який отримав бали від 35 до 59 має можливість доопрацювати завдання поточних контролів, доопрацювати завдання самостійної та індивідуальної роботи в повному обсязі відповідно до вимог робочої програми.

Здобувач, який успішно виконав вимоги програми освітнього компоненту, може отримати позитивну оцінку автоматично, але він повинен бути присутнім на заліку відповідно до графіку складання заліково-екзаменаційної сесії в момент виставлення балів у відомість успішності.

Здобувачам нараховуються заохочувальні бали за виконання наступних видів робіт: участь у конференціях, семінарах, тренінгах за темою дисципліни тощо.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань, то він може оскаржити виставлену викладачем оцінку в установленому порядку. Порядок повторного проходження здобувачами вищої освіти контрольних заходів урегульовані процедурами університету.

Політика доброчесності. За дотримання студентом політики академічної доброчесності під час виконання поставлених завдань кафедрою може бути прийняте рішення про надання здобувачу вищої освіти додаткових балів у період підсумкового контролю.

Обов'язковою умовою при нарахуванні загальної кількості балів здобувачу є необхідність дотримання принципів політики доброчесності. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Якщо має місце виявлення випадків академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, списування, обману з боку здобувачів встановлюється академічна відповідальність. До здобувачів застосовуються види відповідальності, передбачені частинами 6 та 7 статті 42 Закону України «Про освіту».

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття та завдання пропедевтики психічних розладів
2. Відмінності між симптомом і синдромом у психопатології
3. Межа між нормою та патологією в клініко-психологічній практиці
4. Біопсихосоціальна модель розуміння психічних розладів
5. Основні принципи класифікації психічних розладів
6. Характеристика систем МКХ-11 та DSM-5
7. Основні категорії психічних розладів згідно з МКХ-11
8. Принципи психопатологічного аналізу в клінічній психології
9. Основні психопатологічні феномени (ілюзії, галюцинації, марення тощо)
10. Порушення пам'яті: типи, причини, клініко-психологічна оцінка
11. Порушення мислення: форми та синдроми
12. Емоційні порушення: депресія, гіпотимія, тривога
13. Порушення волі та рухової активності: ступор, гіперкінези
14. Психосоматичні розлади: клініко-психологічні особливості
15. Психогенні (реактивні) стани та їхня пропедевтика

-
16. Астенічні стани: структура, диференціація, особливості перебігу
 17. Невротичні розлади: основні типи, психологічна інтерпретація
 18. Фобії, панічні атаки, обсесії: клініко-психологічний аналіз
 19. Істеричні розлади: пропедевтична оцінка
 20. Коморбідні стани в клінічній психології
 21. Органічні психічні розлади: причини, основні синдроми
 22. Афективні розлади: біполярні порушення, рекурентна депресія
 23. Шизофренічний спектр: синдроми, критерії оцінки
 24. Розлади адаптації та ПТСР: пропедевтична характеристика
 25. Симптоматика суїцидальної поведінки: психологічна діагностика
 26. Психічні розлади у пацієнтів із соматичними захворюваннями
 27. Принципи оцінки поведінкових порушень
 28. Психопатологія у людей похилого віку: особливості
 29. Психічні розлади у дітей та підлітків: пропедевтичний підхід
 30. Роль психолога в мультидисциплінарній команді
 31. Психологічне консультування в умовах виявлення психічних порушень
 32. Профілактика ускладнень при роботі з особами з психопатологією
 33. Етичні принципи роботи з психічно вразливими клієнтами
 34. Поняття стигматизації та її вплив на перебіг психічного розладу
 35. Психологічна підтримка родичів осіб із психічними розладами
 36. Діагностичне інтерв'ю: етапи, специфіка, психологічний фокус
 37. Методи психодіагностики у пропедевтиці психічних розладів
 38. Роль самозвіту та шкал оцінки в психопатологічному скринінгу
 39. Клінічне спостереження: основи методики в контексті психології
 40. Ведення документації при роботі з психопатологією
 41. Поняття та критерії ремісії у клініко-психологічному контексті
 42. Труднощі в диференціації схожих синдромів
 43. Психосвітня функція психолога в умовах психічного захворювання
 44. Принципи супроводу пацієнтів у реабілітаційному періоді
 45. Психологічна допомога при стигматизації та ізоляції
 46. Оцінка ризиків у роботі з клієнтами з порушеннями психіки
 47. Конфіденційність та обмеження розкриття психіатричної інформації
 48. Комунікація з клієнтом у кризовому стані
 49. Проблема професійного вигорання у психологів, що працюють із психопатологією
 50. Можливості та обмеження психологічної інтервенції у клінічному контексті

ПСИХОЛІНГВІСТИКА

Психолінгвістика, спрямована на дослідження розвитку й застосування мовленнєвої здатності як психічного феномена, її реалізації в механізмах породження та сприйняття мовлення в проєкції на психічну діяльність людини в її соціально-культурній взаємодії.

Головні проблеми психолінгвістики: методологія психолінгвістичних досліджень; моделювання й аналіз процесів породження, сприйняття й розуміння мовлення, механізмів формування в людини мовної здатності; опис організації ментального лексикону; аналіз дитячого мовлення, мовної свідомості й образу світу; дослідження невербальних складників комунікації; дослідження психічних механізмів ефективності спілкування, кодування й декодування текстів; міжкультурне спілкування; оволодіння іншою мовою; проблеми білінгвізму тощо.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Психолінгвістика» є формування у майбутніх психологів системи знань із психолінгвістики, на яких базується ряд провідних напрямків сучасної психології та філології.

Відповідно до мети необхідно **знати**:

- природу та сутність мови;
- історію становлення психолінгвістики;
- експериментальні методи у психолінгвістиці;
- структуру мовленнєвої діяльності;
- теорії міжкультурної комунікації;
- багаторівневність функціональної системи мовної особистості;
- психолінгвістичні особливості мовної особистості у процесі вивчення іноземних мов;
- методи та методики у психолінгвістиці для виявлення творчого потенціалу особистості.

Вміти:

- аналізувати дослідження із психолінгвістики наукових шкіл України та світу;
- проводити прості експерименти та аналізувати ефективність їх проведення;
- характеризувати моделі мовленнєвої діяльності;
- орієнтуватися у видах комунікації;
- аналізувати мовну особистість, враховуючи вік;
- обирати методику вивчення іноземних мов відповідно до віку;
- аналізувати наукові погляди на мовну спільноту як об'єкт вивчення психолінгвістики.

В результаті вивчення курсу студенти набудуть **компетентності**:

Загальні (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК12. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Спеціальні (фахові) (СК)

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну тощо) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

За підсумками опанування матеріалу курсу студенти мають продемонструвати наступні **програмні результати навчання (ПР)**:

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно комунікаційних технологій.

ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР15. Керувати людськими ресурсами, робочими процесами та поведінкою фахівців у складних і екстремальних професійних ситуаціях.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: загальна психологія (загальні особливості вищих форм мозкової діяльності), вікова і педагогічна психологія (розвиток мовлення в онтогенезі), етнопсихологія (національна картина світу, акультурація, білінгвізм), психосемантика (семантичний аспект продукування і сприймання мовлення), експериментальна психологія (психолінгвістичні дослідження: асоціативний експеримент, метод семантичного диференціалу, градуальне шкалювання, класифікації та ін.), НЛП, патопсихологія (розлади мовленнєвої діяльності), психологія художньої творчості (текст як об'єкт

психолінгвістики), українська мова за професійним спрямуванням (розуміння понять мова, мовлення та особливостей побудови текстів), міжкультурна комунікація в інтернет-просторі (знання особливостей міжкультурного спілкування в соціальних мережах) та ін.

Форми проведення занять: лекції, семінарські заняття, практичні заняття.

Форма підсумкового контролю. Підсумковий контроль проводиться з метою встановлення відповідності (вимірювання, оцінювання) здобутих особою результатів навчання вимогам освітньої програми у частині відповідного освітнього компонента. З освітнього компонента «Психолінгвістика» передбачений **підсумковий контроль у формі заліку.**

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма навчання денна/заочна Обсяг 4 кредити ЄКТС, (120 годин)
 Курс 2 Семестр 3

№ теми	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин (аудиторна, самостійна та індивідуальна робота)
1	2	3
1	Психолінгвістика як наука про мовленнєву діяльність	15
2	Методи психолінгвістичних досліджень	15
3	Мовленнєва діяльність, її структура та механізми. Моделі мовленнєвої діяльності у психолінгвістиці	15
4	Теорії міжкультурної комунікації	15
5	Мовна особистість у психолінгвістиці	15
6	Проблеми двомовності і перекладу з погляду психолінгвістики	15
7	Мовні спільноти як об'єкти вивчення психолінгвістики	15
8	Психолінгвістичні здібності творчих особистостей	15
	Разом	120
	Форма підсумкового контролю	залік

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ:

Основна:

1. Коваль Л. М. Психолінгвістика : методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти магістерського рівня освітньо-професійної програми «Українська мова та література». Вінниця : Видавництво ФОП Кушнір Ю.В., 2021. 68 с.
2. Куранова С. Основи психолінгвістики. Київ: Академія, 2023. 208 с.
3. Психолінгвістика. Навчально-методичний посібник / Укладач Лелека Т.О. Кропивницький, 2022. 121 с.
4. Основи психолінгвістики [Електронний ресурс] : наук.-допом. бібліогр. покажч. / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека. Електрон. текст. дані. Луцьк, 2020.
5. Психолінгвістика. Навчально-методичний посібник / Укладач Лелека Т.О. Кропивницький, 2022. 121 с.

Додаткова:

1. Бондаренко Н. І. Мова, комунікація, культура: психолінгвістичний аспект. Львів : Видавництво ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 280 с.
2. Виготський Л. С. Мислення і мова; пер. з англ. О. Юрченко. Київ: Дух і Літера, 2022. 356 с.
3. Крашеніннікова Т.В. Аналіз сучасних досліджень у психолінгвістиці. Матеріали круглого столу «Мова як форма реалізації особистості» (18 листопада 2021 року, Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»): збірник тез. Дніпро: ВНПЗ «ДГУ», 2021. 106 с. С. 44-45.
4. Крашеніннікова Т.В. Психолінгвістичні можливості людини при вивченні та використанні іноземних мов. Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: Збірник наукових статей / Укладач: І.Ю. Сковронська. Львів: ЛьвДУВС, 2022. 175 с. С. 91-97.
5. Левченко О. О. Мовлення і мислення в психолінгвістичному вимірі. Науковий вісник ХНПУ. Серія : Філологія. 2021. Вип. 45. С. 89–103.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політикою курсу «Психолінгвістика» є надання можливості здобувачам вищої освіти отримувати необхідні знання у повному обсязі (визначено рішенням

кафедри та відображено у навчально-методичному комплексі із зазначеної дисципліни).

Для здобувачів вищої освіти очної форми навчання відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба або академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Відсутність здобувача на заняттях передбачає самостійне опрацювання матеріалу та не звільняє здобувача від виконання завдання на самостійну підготовку або завдання поточного та підсумкового контролю.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань, то він може оскаржити виставлену викладачем оцінку в установленому порядку. Порядок повторного проходження здобувачами вищої освіти контрольних заходів урегульовані процедурами університету.

Поточний контроль проводиться викладачами на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, – так і здобувачами вищої освіти – для планування самостійної роботи.

Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів здобувачів вищої освіти при обговоренні теоретичних питань, а також у формі тестування. На практичних заняттях викладач детально вивчає експериментальні варіанти тестування. Магістри у вільний час проводять їх самостійно та обговорюють їх результати під час подальших занять та консультацій.

Форми проведення поточного контролю та критерії оцінювання рівня знань визначаються відповідною кафедрою. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни.

За дотримання здобувачем вищої освіти політики академічної доброчесності під час виконання поставлених завдань кафедрою може бути прийняте рішення про надання здобувачу вищої освіти додаткових балів у період підсумкового контролю.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ:

1. Природа і сутність мови.

-
2. Сутність, предмет і завдання психолінгвістики.
 3. Історія становлення психолінгвістики.
 4. Методи психолінгвістичних досліджень.
 5. Психолінгвістика у колі суміжних наук.
 6. Прикладні аспекти психолінгвістики.
 7. Значення доробку Бодуена де Куртена у становленні психолінгвістики.
 8. Моделі мовленнєвої діяльності (модель І. Шлігера).
 9. Історія зародження та розвитку психолінгвістики.
 10. Моделюванням вербальної поведінки у системах штучного інтелекту.
 11. Моделі мовленнєвої діяльності (модель Н. Хомського).
 12. Мовна здібність: структура, зміст.
 13. Актуальні напрямки сучасної психолінгвістики.
 14. Концепція зв'язку мовлення й думки, духу народу; мови як витвору народної мовної свідомості, психологічної мовленнєвої організації індивіда у працях О. Потебні.
 15. Психолінгвістика як наука. Предмет, напрями, завдання та основні поняття психолінгвістики.
 16. Мовні явища у контексті психолінгвістичного аналізу.
 17. Моделі мовленнєвої діяльності (модель Ч. Осгуда).
 18. Філософські, психологічні та лінгвістичні витоки психолінгвістики.
 19. Біологічна концепція мови А. Шлейхера.
 20. Моделі мовленнєвої діяльності (модель О. Залевської).
 21. Концепції процесів сприйняття та розуміння мовлення.
 22. Внутрішнє мовлення, його фази. Генезис формування внутрішнього мовлення, основні особливості.
 23. Моделі мовленнєвої діяльності (модель Л. Виготського).
 24. Ланцюжковий асоціативний експеримент. Умови і особливості проведення.
 25. Особливості дитячого мовлення.
 26. Х. Штейнталь – основоположник психологічного напрямку в мовознавстві.
 27. Нейропсихолінгвістика як дослідження психофізіологічних механізмів породження й розпізнавання мовлення.
 28. Теорії про залежність мислення і мови (мовлення).
 29. Онтогенез мовлення. Концепція онтогенезу мовлення Н. Уфимцевої.
 30. Філогенез мови. Теорії походження мови: звуконаслідування; трудова теорія виникнення мови; жестова теорія виникнення мови.

-
31. Загальна психолінгвістична модель процесу сприйняття і розуміння мовленнєвого висловлювання.
 32. Мова як енергія в роботах В. фон Гумбольдта.
 33. Класифікація методів у психолінгвістичній науці.
 34. Асоціація та її види.
 35. Асоціативний експеримент у психолінгвістиці.
 36. Моделі мовленнєвої діяльності (модель безпосередніх складників).
 37. Наукові школи, які досліджують психолінгвістику.
 38. Наукові особистості: позитив, негатив (Ч. Осгуд, Дж. Міллер, Н. Хомський).
 39. Експериментальні методи у психолінгвістиці.
 40. Основні результати асоціативних експериментів.
 41. Методика семантичного диференціала.
 42. Методика доповнення.
 43. Прояви культурних розбіжностей в асоціативному експерименті.
 44. Закономірності поновлення пошкодженого тексту.
 45. Теорія мовної особистості.
 46. Мовні засоби опису емоцій і психічних станів.
 47. Теорії міжкультурної комунікації.
 48. Порушення та дефекти мовлення.
 49. Психолінгвістичні ознаки агресивного мовлення.
 50. Ідентифікація особистості за мовленням.
 51. Мовні засоби опису емоцій і психічного стану.
 52. Психолінгвістичні аспекти нейролінгвістичного програмування (загальна характеристика).
 53. Підмови субкультур.
 54. Типи лакун в іншомовних текстах.
 55. Психолінгвістична специфіка текстів деяких релігійних об'єднань.
 56. Маніпуляція свідомістю людини за допомогою слів та способи протистоянь таким діям.
 57. Індивідуальний стиль як творча манера особистості.
 58. Методи та методики у психолінгвістиці для виявлення творчого потенціалу особистості.
 59. Наукові погляди на мовну спільноту як об'єкт вивчення психолінгвістики.
 60. Білінгвізм – психолінгвістичні, етнопсихолінгвістичні дослідження.

ПСИХОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

В умовах сучасного динамічного ринку праці, швидких соціальних змін і зростання вимог до фахівця особливого значення набуває здатність до безперервного професійного самовдосконалення, гнучкості мислення, адаптивності та готовності до навчання впродовж життя. Саме тому курс «Психологія професійного розвитку» орієнтований не лише на засвоєння теоретичних знань, а й на розвиток практичних навичок професійного самопізнання та саморозвитку. Вивчення дисципліни дозволяє:

- ✓ опанувати теоретичні засади професійного розвитку особистості;
- ✓ зрозуміти психологічні механізми професійного становлення та кар'єрного зростання;
- ✓ сформувати навички професійного самопізнання, самоаналізу та саморефлексії;
- ✓ розвивати здатність до професійної адаптації та подолання професійних криз;
- ✓ оволодіти методами підтримки професійної мотивації та профілактики емоційного вигорання;
- ✓ удосконалити навички планування індивідуальної траєкторії професійного розвитку.

Під час викладання курсу особлива увага приділяється питанням професійної ідентичності, психологічної готовності до змін, розвитку лідерських і комунікативних якостей, а також формуванню внутрішньої мотивації до професійного зростання.

Мета освітнього компоненту «Психологія професійного розвитку» полягає в формуванні у студентів системного уявлення про психологічні аспекти професійного розвитку, включаючи етапи формування кар'єри, мотивацію, адаптацію до мінливості середовища та кризових ситуацій. Дисципліна має на меті забезпечити студентів знаннями та навичками, необхідними для ефективного планування кар'єри, розвитку професійних стратегій та подолання психологічних бар'єрів на шляху до успіху в обраній професії. У результаті вивчення курсу студенти повинні оволодіти основами кар'єрного консультування та здатністю застосовувати психологічні теорії у практичній діяльності для підтримки професійного зростання як себе, так і інших.

За умов успішного виконання вимог курсу студенти набудуть **компетентності**:

Загальні (ЗК)

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Компетентності, визначені закладом вищої освіти та освітньою програмою

ЗК11. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК12. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Спеціальні (фахові) (СК)

СК5. Здатність організувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

За підсумками опанування матеріалу курсу студенти мають продемонструвати наступні **програмні результати навчання (ПР):**

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни «Психологія професійного розвитку». Для успішного опанування змісту навчальної дисципліни необхідні базові знання та навички, отримані в процесі вивчення наступних дисциплін: «Психологія ментального здоров'я», «Психологія розвитку особистості», «Медіація та психологія ведення переговорів», «Загальна психологія».

Форми проведення занять: лекції, семінарські заняття, практичні заняття

Форма підсумкового контролю. Підсумковий контроль проводиться з метою встановлення відповідності (вимірювання, оцінювання) здобутих особою результатів навчання вимогам освітньої програми у частині відповідного освітнього компонента. З освітнього компоненту «Психологія професійного розвитку» передбачений **підсумковий контроль у формі заліку.**

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма навчання денна/заочна Обсяг 4 кредити ЄКТС, (120 годин)
Курс 2 Семестр 3

№ теми	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин (аудиторна, самостійна та індивідуальна робота)
1	2	3
1	Феномен професійного розвитку: основні поняття та етапи	15
2	Теорії мотивації у професійному розвитку	15
3	Професійна адаптація: процеси та стратегії	15
4	Кризи професійного становлення: причини та подолання	15
5	Планування кар'єри: теоретичні основи та практичні підходи	15
6	Професійні стратегії успіху: від теорії до практики	15
7	Психологічні чинники здійснення професійної кар'єри	15
8	Презентація побудови власного професійного плану. Емоційне вигорання в професійній діяльності: причини та запобігання	15
	Разом	120
	Форма підсумкового контролю	залік

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ:

Основна:

1. Психологія професійної діяльності: підручник / за ред. С. К. Шандрука. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 256 с.
2. Методи психодіагностики у професійному самовизначенні молоді : методичний посібник [для педагогічних працівників] / автори: О. В. Мельник, Л. С.

Злочевська, Н. С. Гончар. Київ : Педагогічна думка, 2012. 112 с. ULR:
https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/706203/1/TiMPO_2016_11.pdf

3. Психологія діяльності в особливих умовах : навч. посіб. / за заг. ред. проф. М.А. Кришталя. Черкаси: видавець Третяков О.М., 2021. 120 с.
4. Березовська Л. І. Психологія праці як складова частина психології діяльності. Психологія діяльності: навч.-метод. посіб.: у 2 кн. Мукачево: МДУ, 2015. Кн.1. 148 с.
5. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 388 с.
6. Мазяр В., Кириченко В. Психологія праці: модульний курс: навч. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 190 с.
7. Побудова кар'єри : навч.-метод. посіб. [О. В. Мельник, О. Л. Морін, Л. А. Гуцан, І. І. Ткачук, О. М. Пархоменко, З. В. Охріменко, Т. С. Попова, М. В. Лузан; за ред. О.В. Мельника]. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2016. 172 с.
8. Психологія праці: навч. посіб. / Г.В. Ложкін, Н.Ю. Воленюк, О.О. Солтик; за заг. ред. Г.В. Ложкіна. Хмельницький: ХНУ, 2013. 191 с.
9. Психологія професійної безпеки: технології конструктивного самозбереження особистості: кол. моногр. / О. Лазорко, Ж. Вірна, Л. Акімова та ін.; заг. ред. Ж. Вірної. Луцьк: Вежа-Друк, 2015. 588 с.
10. Психологія праці у звичайних та екстремальних умовах: навч. посіб. / М.С. Корольчук та ін. Київ: Київ. нац. торг.- екон. ун., 2015. 652 с.
11. Никифорова В. Г. Управління персоналом: навчальний посібник. Одеса: Атлант, 2013. 275 с.
12. Колот А. М. Мотивація персоналу: підручник. Київ : КНЕУ, 2005. 337 с.
13. Авраменко О. О., Яковенко Л. В., Шийка В. Я. Ділове спілкування: навчальний посібник. Івано Франківськ, «Лілея НВ», 2015. 160 с.
14. Андреева Т. Є., Бутенко О. П., Опікунова Н. В., Садовніченко О. В., Тулін В. М. Етика та психологія ділових відносин: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. Х.: Бурун Книга, 2004. 143 с.
15. Прищак, М. Д. Етика та психологія ділових відносин : навчальний посібник / М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. Вінниця : ВНТУ, 2016. 151с.

Додаткова:

1. Остапівський О.І.. Професійна ідентичність особистості: зміст та підходи вивчення. *Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України*. Випуск 19. 2013.

-
2. Вірна Ж. П. Мотиваційно–смилова регуляція у професіоналізації психолога : монографія / Ж. П. Вірна. Луцьк : РВВ «Вежа» ВДУ ім. Лесі Українки, 2003. 320 с.
 3. Ложкін Г. В. Професійна ідентичність в контексті маргінальної поведінки суб'єкта / Г. В. Ложкін, Н. Ю. Воляннюк. *Соціальна психологія*. № 4 (30). 2008. С. 120-132
 4. Ягупов В. В. Професійний розвиток особистості фахівця: поняття, зміст та особливості. Наукові записки НаУКМА. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. 2015. Т. 175. С. 22–28. URL: [Http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMApp_2015_175_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMApp_2015_175_4).
 5. Поліщук В. Лев Семенович Виготський про віковий кризовий розвиток особистості. *Psychological Dimensions of Culture, Economics, Management: Science Journal*. 2018. № XI.
 6. Ткаченко А. Ю. Професійна ідентичність особистості в процесі професіоналізації. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2011. № 10. С. 221–228.
 7. Хочу – Можу – Треба. URL: <https://dnp.dcz.gov.ua/publikaciya/hochu-mozhu-treba>
 8. Андрушко Я. С. Професійна ідентичність особистості як психологічний феномен. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2013. Вип. 19. С. 104–110.
 9. Крицька М. Д. Психологічні особливості професійної ідентичності студентів-психологів на різних етапах навчання. Теорія і практика сучасної психології. 2019. № 6, Т. 1. С. 88–91.
 10. Радул В. В. Соціалізація особистості: навч. посіб. Кіровоград : ФОП Александрова М. В., 2013. 236 с.
 11. Шатілова О.С. Наративні практики кар'єрної психології. La science et la technologie à l'ère de la société de l'information: coll. de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» з avec des matériaux de la conf. scientifique et pratique internationale, Bordeaux, 3 mars, 2019. Vinnytsia : OP "Plateforme scientifique européenne", 2019. V. 8. PP. 19–21.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу «Психологія професійного розвитку» спрямована на надання можливості здобувачам вищої освіти отримувати необхідні знання у повному обсязі (визначено рішенням кафедри та відображено у навчально-методичному комплексі із зазначеної дисципліни).

Для здобувачів вищої освіти очної форми навчання відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба або академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Відсутність здобувача на заняттях передбачає самостійне опрацювання матеріалу та не звільняє здобувача від виконання завдання на самостійну підготовку або завдання поточного та підсумкового контролю.

Політика оцінювання результатів навчання. Поточний контроль проводиться викладачами на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, – так і студентами – для планування самостійної роботи.

Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів студентів при обговоренні теоретичних питань, а також у формі тестування.

Форми проведення поточного контролю та критерії оцінювання рівня знань визначаються відповідною кафедрою. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань, то він може оскаржити виставлену викладачем оцінку в установленому порядку. Порядок повторного проходження здобувачами вищої освіти контрольних заходів урегульовані процедурами університету.

Політика доброчесності. За дотримання студентом політики академічної доброчесності під час виконання поставлених завдань кафедрою може бути прийняте рішення про надання здобувачу вищої освіти додаткових балів у період підсумкового контролю.

Обов'язковою умовою при нарахуванні загальної кількості балів здобувачу є необхідність дотримання принципів політики доброчесності. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Якщо має місце виявлення випадків академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, списування, обману з боку здобувачів встановлюється академічна відповідальність. До здобувачів застосовуються види відповідальності, передбачені частинами 6 та 7 статті 42 Закону України «Про освіту».

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна: при вивченні дисципліни застосовується мультимедійне обладнання; графічні засоби; технічні засоби: звуко- і відеозаписи тощо.

Програмне забезпечення: Платформа Moodle, Zoom, PowerPoint, Microsoft Excel, Microsoft Word.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Як визначається термін «професійний розвиток» у сучасній психології?
2. Які етапи формування професійної кар'єри є найбільш поширеними?
3. У чому полягає значення професійної ідентичності для особистості?
4. Які психологічні особливості характерні для початкових етапів професійної кар'єри?
5. Як співвідносяться процеси соціалізації та професійного розвитку?
6. Яку роль відіграє самопізнання у професійному розвитку особистості?
7. Яким чином особистісні характеристики впливають на етапи кар'єрного становлення?
8. Які зовнішні фактори впливають на професійний розвиток?
9. Як визначається професійна компетентність у контексті кар'єрного зростання?
10. У чому полягає різниця між професійним та особистісним розвитком?
11. Які основні теорії мотивації застосовуються для пояснення професійного розвитку?
12. Як двофакторна теорія Герцберга пояснює кар'єрне зростання?
13. У чому полягає роль потреб у мотиваційних моделях професійного розвитку (на прикладі Маслоу)?

-
14. Які внутрішні фактори сприяють підтримці високої мотивації у професійній діяльності?
 15. Як зовнішні умови праці впливають на мотивацію кар'єрного розвитку?
 16. Яку роль відіграють теорії очікувань у контексті професійного становлення?
 17. Як можна оцінити вплив професійної мотивації на адаптацію в новій професії?
 18. У чому полягає взаємозв'язок між мотивацією та професійною ідентичністю?
 19. Як застосовується теорія самовизначення у сфері професійного розвитку?
 20. Які підходи до підвищення мотивації використовуються в кар'єрному консультуванні?
 21. Які психологічні механізми підтримують професійну адаптацію на різних етапах кар'єри?
 22. Які труднощі найчастіше виникають у початківців під час адаптації до нової професії?
 23. Як соціальна підтримка впливає на професійну адаптацію?
 24. У чому полягає роль когнітивних ресурсів у процесі адаптації до нової професійної діяльності?
 25. Як відбувається процес інтерналізації професійних норм і цінностей під час адаптації?
 26. Які ресурси особистості сприяють успішній адаптації до нових професійних умов?
 27. Як формуються адаптаційні стратегії у професійному середовищі?
 28. У чому полягає відмінність між професійною та соціальною адаптацією?
 29. Як справлятися зі стресом під час адаптації до нового робочого середовища?
 30. Які методи використовуються для оцінки рівня професійної адаптації?
 31. Які кризи можуть виникати на різних етапах професійного розвитку?
 32. Які фактори спричиняють кризи кар'єрного становлення?
 33. Як можна класифікувати кризи у професійному розвитку?
 34. Які психологічні механізми сприяють подоланню криз у професійній діяльності?
 35. У чому полягає роль підтримки з боку колективу під час криз професійного розвитку?
 36. Яким чином емоційне вигорання може вплинути на професійний розвиток?
 37. Які методи профілактики криз у професійній діяльності використовуються найчастіше?
 38. Як впливає особистісна зрілість на подолання професійних криз?

-
39. Які чинники професійного середовища можуть сприяти виникненню криз?
 40. Як психологічне консультування допомагає у вирішенні криз професійного розвитку?
 41. Які основні етапи кар'єрного планування виділяють сучасні теорії?
 42. Які методики створення індивідуального кар'єрного плану існують у професійній психології?
 43. Як визначення професійних цілей впливає на успішне планування кар'єри?
 44. Які рольові моделі можуть допомогти у процесі планування кар'єри?
 45. Як аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів допомагає в кар'єрному плануванні?
 46. У чому полягає важливість постійного перегляду і корекції кар'єрного плану?
 47. Які чинники сприяють успішному плануванню кар'єри на етапі професійного становлення?
 48. Як тренінги кар'єрного зростання можуть вплинути на особистісний і професійний розвиток?
 49. Яким чином кар'єрні орієнтації впливають на процес планування кар'єри?
 50. У чому полягає взаємозв'язок між кар'єрним плануванням та мотивацією?
 51. Які професійні стратегії успіху виділяються в сучасній психології?
 52. Як розвиток компетенцій впливає на досягнення професійного успіху?
 53. Які стратегії кар'єрного зростання є найефективнішими у сучасних умовах?
 54. У чому полягає важливість професійної гнучкості у досягненні кар'єрних цілей?
 55. Які методи самоменеджменту можна використовувати для досягнення успіху в кар'єрі?
 56. Як інноваційні підходи у професійній діяльності впливають на успішність кар'єри?
 57. Яким чином розвиток комунікаційних навичок сприяє професійному успіху?
 58. Які стратегії професійного розвитку використовуються для подолання криз у кар'єрі?
 59. Як можна оцінити вплив професійного навчання на кар'єрне зростання?
 60. Які фактори сприяють розвитку професійного авторитету?
 61. Яким чином психодіагностика професійних якостей особистості впливає на вибір кар'єри?
 62. Які психологічні особливості визначають професійну орієнтацію?
 63. Як еволюція кар'єрних орієнтацій відображається у професійному розвитку?

-
64. У чому полягає взаємозв'язок між індивідуальними особливостями особистості та професійним успіхом?
65. Які методи використовуються для визначення професійних схильностей?
66. Яким чином психодіагностика допомагає в оптимізації кар'єрного розвитку?
67. Як психологічна зрілість впливає на професійні досягнення?
68. Які чинники визначають стійкість особистості до професійних викликів?
69. Як можна використовувати результати психодіагностики для побудови кар'єрного плану?
70. У чому полягає роль кар'єрних орієнтацій у професійному самовизначенні?
71. Які основні етапи створення індивідуального кар'єрного плану?
72. Як самопрезентація впливає на успішність у побудові професійної кар'єри?
73. Які навички самопрезентації є необхідними для кар'єрного зростання?
74. У чому полягає стратегічний підхід до розробки професійного плану?
75. Які психологічні аспекти впливають на ефективність самопрезентації?
76. Як цілі короткострокового та довгострокового планування кар'єри корелюють з особистісними якостями?
77. Які інструменти оцінки власного професійного плану використовуються у сучасній психології?
78. Як оцінити ефективність реалізації власного професійного плану?
79. У чому полягає важливість зворотного зв'язку під час презентації професійного плану?
80. Як використовувати соціальні мережі для успішної самопрезентації та розвитку кар'єри?

ПСИХОЛОГІЯ КОНСТРУКТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Освітній компонент «*Психологія конструктивної соціальної взаємодії*» спрямований на формування у майбутніх магістрів психології знань і практичних навичок ефективної міжособистісної комунікації, побудови партнерських взаємин та конструктивної взаємодії у різних соціальних і професійних середовищах.

Дисципліна розкриває психологічні механізми спілкування, особливості соціальної поведінки людини, закономірності групової взаємодії, а також умови формування взаєморозуміння, довіри та співпраці. Особлива увага приділяється розвитку навичок ненасильницької комунікації, емоційної саморегуляції, попередження конфліктів і створення сприятливого психологічного клімату в колективі та міжособистісних стосунках.

Вивчення дисципліни дозволяє:

- ✓ *опанувати психологічні основи міжособистісної та групової взаємодії;*
- ✓ *розвивати навички ефективного професійного спілкування;*
- ✓ *формувати здатність до активного слухання, емпатії та конструктивного зворотного зв'язку;*
- ✓ *навчитися попереджати та конструктивно вирішувати конфліктні ситуації;*
- ✓ *удосконалити навички командної роботи та соціального партнерства;*
- ✓ *розвивати емоційний інтелект, толерантність і психологічну гнучкість.*

Курс сприяє формуванню соціально компетентного, етично відповідального та комунікативно підготовленого фахівця, здатного ефективно взаємодіяти з людьми в різних сферах професійної діяльності. Освітній компонент також сприяє розвитку лідерських якостей, культури професійного спілкування, мотивації до саморозвитку та навчання впродовж життя.

Метою освітнього компоненту є формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про природу, механізми та принципи конструктивної соціальної взаємодії, розвиток здатності до побудови ефективних міжособистісних і професійних контактів, а також оволодіння психологічними технологіями попередження й подолання конфліктів, забезпечення співпраці та соціального партнерства.

Завдання дисципліни:

- *Розкрити поняття, структуру та чинники конструктивної соціальної взаємодії;*
- *Ознайомити з психологічними моделями ефективної міжособистісної та групової комунікації;*

-
- Дослідити особливості взаємодії в професійній, міжособистісній, міжкультурній сферах;
 - Визначити типові бар'єри взаємодії та засоби їх подолання;
 - Формувати навички ведення конструктивного діалогу, переговорів, медіації та фасилітації;
 - Розвивати здатність до рефлексії власного стилю взаємодії та вдосконалення комунікативної компетентності.

Вивчення дисципліни забезпечує формування компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою:

Загальні (ЗК)

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.*
- ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.*
- ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)*
- ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.*
- ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.*

Спеціальні (фахові) (СК):

- СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та/або практичної значущості.*
- СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.*
- СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.*
- СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.*

За підсумками опанування матеріалу курсу студенти мають продемонструвати наступні **програмні результати навчання (ПРН):**

- ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.*
- ПР2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.*
- ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.*
- ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.*
- ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.*
- ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.*

Передумови для вивчення навчальної дисципліни вивчення дисциплін таких як «Загальна психологія», «Вікова психологія та психологія розвитку», «Психологічні основи реабілітації», «Теорія та практика психологічного тренінгу», «Психологія екстремальних ситуацій та кризове втручання», «Основи психотерапії».

Форми проведення занять: лекції, семінарські заняття, практичні заняття.

Форма підсумкового контролю. Підсумковий контроль проводиться з метою встановлення відповідності (вимірювання, оцінювання) здобутих особою результатів навчання вимогам освітньої програми у частині відповідного освітнього компонента. З освітнього компонента «Психологія конструктивної соціальної взаємодії» передбачений **підсумковий контроль у формі заліку.**

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма навчання денна/заочна Обсяг 4 кредити ЄКТС, (120 годин)
Курс 2 Семестр 3

№ теми	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин (аудиторна, самостійна та індивідуальна робота)
1	2	24
1	Теоретичні основи конструктивної соціальної взаємодії: психологічна суть, принципи та моделі	24
2	Психологічні чинники ефективної взаємодії в міжособистісному та груповому контексті	24
3	Конфлікт як ресурс конструктивної взаємодії: психологія переговорів та медіації	24
4	Соціально-психологічні аспекти професійної взаємодії в мультидисциплінарному середовищі	24
5	Розвиток навичок конструктивної взаємодії: тренінгові методики, діагностичні інструменти	24
	Разом	120
	Форма підсумкового контролю	залік

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ:

Основна:

1. Александров Д. О. Теоретичні основи соціальної взаємодії : навчальний посібник. Київ : Київський університет, 2019. 267, [1] с.
2. Магдисюк Л. І. Основи психологічного консультування : навч. посіб. / Людмила Іванівна Магдисюк, Раїса Петрівна Федоренко. – Луцьк : Вежа-Друк, 2022. – 360 с.
3. Л.А. Онуфрієва, О.М. Чайковська Психологія міжособистісних взаємин та комунікації: навчально-методичний посібник / уклад. : Онуфрієва Л.А., Чайковська О.М. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. 128 с.
4. Психологія конфлікту. Навч. посібник. Реком. МОН України. «Долинська Л. В., Матяш-Заяц Л. П.», 2023 р., 304 с.

Додаткова:

1. Майбутнє психології в умовах сучасної України: зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 23 травня 2024 р. Київ: НУБіП України, 2024. 204 с.
2. Психологія конфлікту: Навчально-методичний посібник для підготовки магістрів усіх форм навчання/ В.Я.Галаган 2008. – 422 с.
3. Теоретико-прикладні засади конструктивної взаємодії поліції і населення в соціумі: монографія / В. В. Середа, Р. І. Благута, О. М. Балинська, З. Я. Ковальчук, О. М. Ковбич, Л. Й. Гуменюк та ін.; за заг. ред. З. Р. Кісіль. – Львів: ЛьвДУВС, 2017.– 600 с.
4. Приходько В. В. Соціально–психологічний тренінг як засіб формування комунікативної компетенції / В. В. Приходько // Вісник Львів. ун-ту. – 2005. – Вип. 19. – Ч.1. – С. 182–188
5. Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми: Монографія / за науковою редакцією академіка НАПН України С.Д. Максименка. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2020. – 220 с. ISBN 978-966-194-322-2
6. Бондаренко Л. О., Прокодянич С. С. Психологічні засади медіації як посередництва у вирішенні конфліктів. Особистість, суспільство, війна : тези доп. учасників міжнар. психолог. форуму (м. Харків, Україна, 26 квіт. 2024 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Нац. акад. правових наук України. Харків : ХНУВС, 2024. С. 50-53.

-
7. Гаро Г. О. Мирне вирішення сімейних спорів. Х.: Фактор, 2019. 80 с.
 8. Варакута М.Л., Мегем О.М., Остапко Л.О. Психологічний комфорт здобувачів освіти під час онлайн-навчання: проблеми та можливості. Академічні візії. 2023 № 24. [Електронний видання] вилучено із <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/669>
 9. Гарець Н.О., Варакута М.Л., Алещенко О.В. Теоретичні підходи до розуміння психологічного ресурсу особистості в роботах зарубіжних вчених. Наукові перспективи, 2023, № 4(34), с. 527–536. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4\(34\)-527-536](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4(34)-527-536)
 10. Oleh Aharkov, Liudmyla Prisniakova, Nadiia Harets, Maryna Varakuta, and Inna Tarasevych. Socio-psychological factors affecting sustainable development. International Scientific Conference on Green Energy (GreenEnergy 2024) E3S Web of Conferences Volume 587, 05008 (2024) ULR: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202458705008>
 11. Варакута М.Л. Психологія атракції: роль мови та культурного контексту в міжособистісних стосунках. «Мова. Історія. Культура» Матеріали круглого столу (23 травня 2024 року, Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»): збірник тез. Дніпро: ВНПЗ «ДГУ», 2024. 157 с. С.13-16
 12. Єхалова Л.В. Принцип ненасильницької комунікації як філософія життя і виховання. Сучасна освіта: методологія, теорія, практика: I Всеукраїнська науково-практична конференція (з міжнародною участю), Приватна установа «Вищий навчальний заклад «Міжнародний гуманітарно-педагогічний інститут «Бейт-Хана» 2019, с.64-70
 13. Єхалова Л. Проблема розвитку автономної поведінки в реаліях сучасної освіти». Сучасна освіта: методологія, теорія, практика: II Всеукраїнська науково-практична конференція. Приватна установа «Вищий навчальний заклад «Міжнародний гуманітарно-педагогічний інститут «Бейт-Хана», м. Дніпро, 2020, С. 82-88
 14. Shivan Viruti. Psychology of Conflict Resolution - The Comprehensive Guide: Independently published (February 6, 2024). 219 p.
 15. Suzzette A. Harriott. Comprehensive Approaches to Conflict Resolution. IGI Global (August 28, 2024). 536 p.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу «Психологія конструктивної соціальної взаємодії» спрямована на надання можливості здобувачам вищої освіти отримувати необхідні знання у повному обсязі (визначено та відображено у навчально-методичному комплексі із зазначеної дисципліни).

Для здобувачів вищої освіти очної форми навчання відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба або академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Відсутність здобувача на заняттях передбачає самостійне опрацювання матеріалу та не звільняє здобувача від виконання завдання на самостійну підготовку або завдання поточного та підсумкового контролю.

Політика оцінювання результатів навчання. Поточний контроль проводиться викладачами на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, – так і студентами – для планування самостійної роботи.

Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів студентів при обговоренні теоретичних питань, а також у формі тестування.

Форми проведення поточного контролю та критерії оцінювання рівня знань визначаються відповідною кафедрою. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни.

Не засвоєння здобувачем програмного змісту з дисципліни є підставою для недопущення до складання заліку та відрахуванням. Здобувач, який отримав за підсумками поточного контролю бали від 0 до 34 може бути не допущений до складання заліку. У такому випадку здобувачу надається можливість набрати відповідні бали та отримати допуск після відпрацювання програмного змісту.

Здобувач, який отримав бали від 35 до 59 має можливість доопрацювати завдання поточних контролів, доопрацювати завдання самостійної та індивідуальної роботи в повному обсязі відповідно до вимог робочої програми.

Здобувач, який успішно виконав вимоги програми освітнього компоненту, може отримати позитивну оцінку автоматично, але він повинен бути присутнім на заліку відповідно до графіку складання заліково-екзаменаційної сесії в момент виставлення балів у відомість успішності.

Здобувачам нараховуються заохочувальні бали за виконання наступних видів робіт: участь у конференціях, семінарах, тренінгах за темою дисципліни тощо.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань, то він може оскаржити виставлену викладачем оцінку в установленому порядку. Порядок повторного проходження здобувачами вищої освіти контрольних заходів урегульовані процедурами університету.

Політика доброчесності. За дотримання студентом політики академічної доброчесності під час виконання поставлених завдань кафедрою може бути прийняте рішення про надання здобувачу вищої освіти додаткових балів у період підсумкового контролю.

Обов'язковою умовою при нарахуванні загальної кількості балів здобувачу є необхідність дотримання принципів політики доброчесності. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Якщо має місце виявлення випадків академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, списування, обману з боку здобувачів встановлюється академічна відповідальність. До здобувачів застосовуються види відповідальності, передбачені частинами 6 та 7 статті 42 Закону України «Про освіту».

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття конструктивної соціальної взаємодії: основні характеристики.

-
2. Принципи конструктивної взаємодії в психології.
 3. Класифікація видів соціальної взаємодії.
 4. Особливості ефективної міжособистісної комунікації.
 5. Психологічні механізми побудови довіри у взаємодії.
 6. Поняття соціального партнерства: психологічний вимір.
 7. Бар'єри комунікації: види та методи їх подолання.
 8. Поняття емпатії у контексті соціальної взаємодії.
 9. Роль емоційного інтелекту у побудові конструктивних стосунків.
 10. Модель ненасильницької комунікації М. Розенберга.
 11. Конфлікт як ресурс для розвитку взаємодії.
 12. Стратегії подолання конфліктів у професійному середовищі.
 13. Психологічні особливості ведення переговорів.
 14. Основи фасилітації як способу організації групової взаємодії.
 15. Психологічні аспекти медіації як способу вирішення конфліктів.
 16. Соціально-психологічні ролі у груповій динаміці.
 17. Характеристика конструктивного діалогу: умови та перешкоди.
 18. Комунікативна компетентність: структура і складові.
 19. Вплив особистісних якостей на ефективність взаємодії.
 20. Психологічні типи взаємодії в команді.
 21. Вплив культурних факторів на соціальну взаємодію.
 22. Міжкультурна комунікація: основні труднощі та шляхи їх подолання.
 23. Адаптація як умова конструктивної взаємодії в новому соціальному середовищі.
 24. Взаємодія в умовах кризової ситуації: психологічні особливості.
 25. Професійне вигорання як наслідок неефективної соціальної взаємодії.
 26. Гендерні аспекти конструктивної взаємодії.
 27. Психологія соціального впливу: маніпуляція чи співпраця?
 28. Техніки активного слухання як основа ефективної комунікації.
 29. Конструктивне зворотне повідомлення: правила і значення.
 30. Роль невербальної комунікації у соціальній взаємодії.
 31. Поняття толерантності в контексті міжособистісної взаємодії.
 32. Психологічна безпека у процесі соціальної взаємодії.
 33. Визначення поняття соціального інтелекту.
 34. Особливості конструктивної взаємодії в онлайн-середовищі.
 35. Рефлексія власного стилю комунікації: методи та інструменти.
 36. Психологічна підтримка як форма соціальної взаємодії.

-
37. Професійна етика у сфері міжособистісного спілкування.
 38. Стереотипи та упередження у соціальній взаємодії.
 39. Техніки подолання тривожності у процесі комунікації.
 40. Роль психолога у забезпеченні ефективної взаємодії в організації.
 41. Інтерперсональні конфлікти: психологічні стратегії вирішення.
 42. Соціально-психологічні аспекти лідерства в команді.
 43. Ідентичність та взаємодія: поняття соціального Я.
 44. Самопрезентація як інструмент комунікації.
 45. Техніки фасилітації групової дискусії.
 46. Взаємодія в системі «лідер – підлеглий»: психологічні моделі.
 47. Особливості взаємодії в мультидисциплінарних командах.
 48. Межі психологічної допомоги у професійній взаємодії.
 49. Методи діагностики рівня комунікативної компетентності.
 50. Основи створення програми розвитку конструктивної взаємодії.

ТРЕНІНГ "ГЕШТАЛЬТ-ТЕРАПІЯ"

Освітній компонент «Тренінг «Гештальт-терапія» знайомить здобувачів із теоретичними засадами гештальт-підходу, його основними поняттями, принципами та методами психологічної допомоги. Особлива увага приділяється усвідомленню емоцій, потреб, переживань і поведінкових моделей людини, а також дослідженню її актуального досвіду «тут і тепер». Вивчення дисципліни дозволяє:

- ✓ опанувати базові принципи та концепції гештальт-терапії;
- ✓ сформувати навички аналізу емоційних станів, потреб і міжособистісних взаємин;
- ✓ розвивати здатність до професійної рефлексії та усвідомленої взаємодії з клієнтом;
- ✓ оволодіти техніками підтримки особистісного розвитку та психологічного самопізнання;
- ✓ навчитися працювати з внутрішніми конфліктами, емоційними труднощами та незавершеними переживаннями;
- ✓ удосконалити навички емпатійного слухання, прийняття та психологічної підтримки.

Метою вивчення курсу є ознайомлення учасників з основними принципами і методами гештальт-терапії, надання практичних навичок і розвиток компетентностей у галузі роботи з клієнтами в гештальт-терапевтичному контексті. Курс спрямований на розвиток розуміння глибоких психологічних процесів та відносин між людьми, а також навичок ефективної психотерапевтичної роботи.

В результаті вивчення освітнього компоненту здобувачі вищої освіти повинні **знати:**

- 1) Основні концепції та підходи гештальт-терапії, такі як природність сприйняття, цілісність досвіду та важливість тут і зараз.
- 2) Основні принципи та методи роботи гештальт-терапевта, включаючи відчуття, усвідомлення, роботу з фігурами, інтеграцію.
- 3) Навички спілкування та емпатії з клієнтами, здатність слухати та виражати емоції.
- 4) Розвиток саморефлексії та власної свідомості, що сприяє підвищенню професійного рівня.
- 5) Важливість етичної поведінки та дотримання професійних стандартів у практиці гештальт-терапії.
- 6) Здатність аналізувати психологічні ситуації та сприяти особистісному розвитку клієнтів.
- 7) Роль гештальт-терапевта в підтримці та сприянні особистісному зростанню клієнтів.

Викладання дисципліни сприяє **набуттю** наступних компетентностей:

Загальні (ЗК):

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.*
- ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.*
- ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).*
- ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.*
- ЗК5. Цінування та повага різноманітності тамультукультурності.*
- ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).*
- ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.*
- ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами.*
- ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.*
- ЗК12. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.*

Спеціальні (фахові) (СК):

- СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну тощо) з використанням науково верифікованих методів та технік.*
- СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.*
- СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.*
- СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.*
- СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.*
- СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні форми та методи психологічної допомоги.*
- СК11. Здатність розробляти програми психологічної реабілітації людини*

За підсумками вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти мають продемонструвати наступні **програмні результати навчання (ПР):**

- ПР2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів*
- ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.*
- ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість*
- ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.*

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності

ПР10. Володіти психолого-педагогічним інструментарієм організації освітнього процесу, уміти проектувати і реалізувати навчальні/розвивальні проекти

ПР13. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: попередньо вивчення навчальних дисциплін «Психологічний спецпрактикум за спеціалізаціями», «Основи психологічного консультування», «Теорія та практика психологічного консультування», «Основи психотерапії», «Експериментальна психологія».

Форми проведення занять: практичні заняття.

Форма підсумкового контролю. Підсумковий контроль проводиться з метою встановлення відповідності (вимірювання, оцінювання) здобутих особою результатів навчання вимогам освітньої програми у частині відповідного освітнього компонента. З освітнього компонента «Тренінг «Гештальт-терапія»» передбачений **підсумковий контроль у формі заліку.**

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма навчання денна/заочна Обсяг 4 кредити ЄКТС, (120 годин)
Курс 2 Семестр 3

№ теми	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин (аудиторна, самостійна та індивідуальна робота)
1	2	3
1	Особистість у гештальт-терапії. Теорія SELF.	10
2	Межа та контакт у гештальт-терапії. Цикл контакту.	10
3	Техніки психодраматичного гештальту	10
4	Розуміння "Тут і Зараз". Техніки самоспостереження	10
5	Робота з втратою	10

№ теми	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин (аудиторна, самостійна та індивідуальна робота)
6	Техніки роботи з "Порожнечю". Техніка "Порожнього стільця"	10
7	Робота зі снами та символами.	10
8	Техніки роботи з групами	10
9	Саморефлексія та особистий розвиток	10
10	Тема травми та способів їх зцілення через гештальт-терапію	10
11	Емоційна грамотність	10
12	Гештальт-терапія в роботі зі стресом та тривожністю	10
	Разом	120
	Форма підсумкового контролю	залік

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ:

Основна:

1. Теорія гештальт-терапії. Збудження та зростання людської особистості / Ф. Перлз. Київ: Інститут загальногуманітарних досліджень. 2016. 320 с.
2. Жан-Марі Робін. Теорія поля в гештальт-терапії. Київ: Наш формат. 2019. 318 с.
3. Перлз Ф. Практикум по гештальт-терапії / Ф. Перлз, П. Гудмен, Р. Хефферлайн. Харків: Психотерапія. 2007. 240 с.
4. Глива Є. Л. Психотерапія. Вступ до психотерапії. Київ: Кондор, 2009. 530 с.
5. Каліна Н. Ф. Психотерапія. Київ : Академвидав, 2010. 284с.

Додаткова:

1. Карпов А. Організаційна психологія. Київ: Гуманітарний центр. 2014. 464 с.

-
2. Кривоніс Т.Г. Основи особистісної психотерапії Київ: Слово,2011.190 с.
 3. Основи психотерапії : навч.посіб. /. [К.В. Седих,. О.О. Фільц,. В.І. Банцер та ін.] ; за ред. К.В. Седих, О.О. Фільца. Київ : Академвидав, 2016. 192 с.
 5. Гармаш І. В. Терапія казками. Київ : Шкільний світ, 2018. 110 с.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу спрямована на надання можливості здобувачам вищої освіти отримувати необхідні знання у повному обсязі (визначено рішенням кафедри та відображено у навчально-методичному комплексі із зазначеної дисципліни).

Для здобувачів вищої освіти очної форми навчання відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба або академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Відсутність здобувача на заняттях передбачає самостійне опрацювання матеріалу та не звільняє здобувача від виконання завдання на самостійну підготовку або завдання поточного та підсумкового контролю.

Політика оцінювання. Поточний контроль проводиться викладачами на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, – так і студентами – для планування самостійної роботи.

Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів студентів при обговоренні теоретичних питань, а також у формі тестування.

Форми проведення поточного контролю та критерії оцінювання рівня знань визначаються відповідною кафедрою. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни.

Не засвоєння здобувачем програмного змісту з дисципліни є підставою для недопущення до складання заліку та відрахуванням. Здобувач, який отримав за підсумками поточного контролю бали від 0 до 34 може бути не допущений до

складання заліку. У такому випадку здобувачу надається можливість набрати відповідні бали та отримати допуск після відпрацювання програмного змісту.

Здобувач, який отримав бали від 35 до 59 має можливість доопрацювати завдання поточних контролів, доопрацювати завдання самостійної та індивідуальної роботи в повному обсязі відповідно до вимог робочої програми.

Здобувач, який успішно виконав вимоги програми освітнього компоненту, може отримати позитивну оцінку автоматично, але він повинен бути присутнім на заліку відповідно до графіку складання заліково-екзаменаційної сесії в момент виставлення балів у відомість успішності.

Здобувачам нараховуються заохочувальні бали за виконання наступних видів робіт: участь у конференціях, семінарах, тренінгах за темою дисципліни тощо.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань, то він може оскаржити виставлену викладачем оцінку в установленому порядку. Порядок повторного проходження здобувачами вищої освіти контрольних заходів урегульовані процедурами університету.

Політика академічної доброчесності. За дотримання студентом політики академічної доброчесності під час виконання поставлених завдань кафедрою може бути прийняте рішення про надання здобувачу вищої освіти додаткових балів у період підсумкового контролю.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ:

1. Поняття та основні принципи гештальт-терапії важливі для розуміння психологічного підходу, що лежить в її основі.
2. Основні філософські концепції, що вплинули на розвиток гештальт-терапії.
3. Основні теоретичні підходи в гештальт-терапії та їхні відмінності.
4. Принципи сприйняття і свідомості в контексті гештальт-терапії.
5. Основні методи та техніки, які використовуються в гештальт-терапії.
6. Засади роботи з клієнтом та розвитку терапевтичного відношення в гештальт-терапії.
7. Роль та функції гештальт-терапевта у процесі психотерапії.
8. Поняття гештальт-концепції "замороження" та "розмороження" та їхнє значення в терапевтичному процесі.

-
9. Основні завдання та методи роботи з емоціями в гештальт-терапії.
 10. Практичні аспекти застосування гештальт-терапії у різних сферах психологічної практики.
 11. Роль самопізнання та самосприйняття у гештальт-терапії і їхні впливи на процес психотерапії.
 12. Використання та роль творчості в терапевтичному процесі гештальт-терапії.
 13. Психосоматичні аспекти гештальт-терапії та їхні відмінності від інших психотерапевтичних підходів.
 14. Принципи і методи роботи з групами в гештальт-терапії.
 15. Поняття "контакт" і його важливість у процесі гештальт-терапії.
 16. Місце і роль сімейної терапії у гештальт-психотерапії.
 17. Проблеми та складнощі, з якими може стикатися гештальт-терапевт та методи їхнього вирішення.
 18. Етичні аспекти роботи гештальт-терапевта та їхнє значення у забезпеченні якості та безпеки психотерапевтичного процесу.
 19. Перспективи та сучасні напрямки розвитку гештальт-терапії як психотерапевтичного підходу.
 20. Як гештальт-терапія сприяє розвитку самосвідомості та саморозвитку клієнтів?
 21. Які методи та техніки активно використовуються в гештальт-терапії для стимулювання самовираження і самовиявлення клієнтів?
 22. Як гештальт-терапія сприяє вирішенню конфліктів і підтримує процес розробки?
 23. Які основні відмінності між індивідуальною та груповою гештальт-терапією?
 24. Які принципи та методи використовуються у гештальт-терапії для роботи з травмами та посттравматичними станами?
 25. Як гештальт-терапія може бути застосована в роботі з дітьми та підлітками?

ТРЕНІНГ "НЕНАСИЛЬНИЦЬКІ КОМУНІКАЦІЇ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ. АНТИДИСКРИМІНАЦІЙНІ ПРАКТИКИ"

Освітній компонент «Тренінг «Ненасильницькі комунікації в закладах освіти. Антидискримінаційні практики» покликаний розкрити психологічні та етичні основи ненасильницького спілкування, механізми виникнення конфліктів, проявів дискримінації, стигматизації, булінгу та інших форм психологічного насильства в освітньому просторі. Особлива увага приділяється формуванню культури конструктивного діалогу, емпатії, взаєморозуміння та поваги до різноманітності. Вивчення дисципліни дозволяє:

- ✓ опанувати принципи ненасильницької комунікації та ефективної взаємодії;
- ✓ навчитися розпізнавати прояви дискримінації, упередженого ставлення та психологічного насильства;
- ✓ сформуванати навички попередження й конструктивного вирішення конфліктних ситуацій;
- ✓ розвивати здатність до емпатійного слухання, толерантної поведінки та етичного професійного спілкування;
- ✓ оволодіти антидискримінаційними підходами у роботі з різними категоріями учасників освітнього процесу;
- ✓ удосконалити навички створення інклюзивного та психологічно безпечного освітнього середовища.

Метою дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти розуміння природи, сутності та механізмів соціальної нерівності та дискримінації у сучасному суспільстві, практичне опанування концептуальних засад і методологічних принципів розвитку здорових комунікацій відносно специфіки закладів освіти, формування уявлення про засоби профілактики та подолання дискримінації; вироблення базових практичних умінь і навичок тренінгової роботи у межах освітньо-професійної програми таких компетентностей:

Дисциплін сприяє набуттю наступних компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою:

Загальні (ЗК)

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.*
- ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).*
- ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.*
- ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.*
- ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).*
- ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.*
- ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами.*

ЗК11. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК12. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

Спеціальні (фахові) (СК)

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та/або практики.

СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

СК13. Здатність розробляти та застосовувати превентивні та корекційні програми збереження психологічного здоров'я людини

За підсумками вивчення дисциплін здобувачі мають продемонструвати наступні програмні результати навчання (ПРН)

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР15. Керувати людськими ресурсами, робочими процесами та поведінкою фахівців у складних і екстремальних професійних ситуаціях.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни складаються із вивчення таких дисциплін, як: «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Конфліктологія», «Етика», «Психологія комунікацій» та ін.

Форми проведення занять - практичні заняття.

Форма підсумкового контролю. Підсумковий контроль проводиться з метою встановлення відповідності (вимірювання, оцінювання) здобутих особою

результатів навчання вимогам освітньої програми у частині відповідного освітнього компонента. З освітнього компоненту «Тренінг «Ненасильницькі комунікації в закладах освіти. Антидискримінаційні практики»» передбачений **підсумковий контроль у формі заліку.**

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма навчання денна/заочна Обсяг 4 кредити ЄКТС, (120 годин)
Курс 2 Семестр 3

№ теми	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин (аудиторна, самостійна та індивідуальна робота)
1	2	3
1	Особливості комунікації в закладах освіти	34
2	Основи ненасильницької комунікації	18
3	Методичні особливості тренінгу в закладах освіти	18
4	Поняття та види дискримінації. Стратегії подолання дискримінації.	50
	Разом	120
	Форма підсумкового контролю	залік

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ:

Основна:

- Блінов О. А. Особливості організації проведення психологічного тренінгу. Вісник. Збірник наукових статей Київського міжнародного університету. Серія: Психологічні науки. Випуск 12. Київ : КиМУ, 2008. С.9–23.
- Гюлен М. Ф. Діалог і толерантність; пер. О.М. Зубань, В.М. Підвойний. Київ : Вид-во Жупанського, 2012. 376 с.

3. Єлігулашвілі М., Федорович І., Пономарьов С. Організація навчання з питань дискримінації. Практичний посібник. Київ, 2015. 136 с.

4. Кириченко Р. В., Шеремет О. Г. Екологічне спілкування: правила ненасильницької комунікації. Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації : збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, м. Переяслав, 27 грудня 2022 року. Вип. 89. Переяслав : Університет Григорія Сковороди в Переяславі, 2022. С. 221-223.

5. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 224 с.

Додаткова:

1. Балтіна О.Б. Особливості прояву толерантності в педагогічному спілкуванні. URL: <http://ea.donntu.edu.ua/handle/123456789/12416>

2. Гарець Н. О. Гендерні стереотипи студентської молоді як фактор гендерно-обумовленого насилля // Матеріали ІІ Всеукраїнського форуму «Соціально-психологічні та правові аспекти протидії насиллю в освітніх закладах» (11 лютого 2021 року, Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»): збірник доповідей та тез. Дніпро: ВНПЗ «ДГУ», 2021. 306 с. С. 258-261

3. Декларація принципів толерантності (від 16.11.1995) : Документ 995_503, редакція від 16.11.1995, URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_503

4. Доповідь Європейської комісії проти расизму та нетерпимості по Україні (четвертий цикл моніторингу) /Council of Europe. Strasbourg Cedex, 2012. 52 с.

5. Кучма Р. Дискримінація як соціально-психологічна проблема сучасності: гендерновіковий аспект. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/11260/1/52Kuchma.pdf> (Дата звернення: 15.09.23).

6. Моргун В. Ф. Толерантність як чинник мотивації спілкування. *Становлення і розвиток особистості в умовах освітнього простору: теорія і практика : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* (14-15 травня 2015 р., м. Полтава). Полтава : Друкарська майстерня, 2015. 192 с.

7. Сінельник І. П. Педагогіка толерантності в Україні: історія становлення й розвитку. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді.* 2013. Вип. 17(2). С. 274-281. URL: [http://nbuv.gov.ua/jpdf/Tmpvd_2013_17\(2\)__32.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/Tmpvd_2013_17(2)__32.pdf)

8. Сулятицька Т. Феномен толерантності в історичному дискурсі. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць*. Випуск 539-540. Філософія. Чернівці: Чернівецький національний ун-т. 2011. С. 35-38. URL: <http://www.philosophy.chnu.edu.ua/res/philosophy/V%20539-540.pdf#page=35>

9. Толерантність як соціокультурний феномен: світогляднометодологічний аспект: колективна монографія / Ф.С. Бацевич, С.Л. Грабовська, О.В. Дарморіз та ін.; За заг. ред. В.П. Мельника. Львів : Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2012. 330 с.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу спрямована на надання можливості здобувачам вищої освіти отримувати необхідні знання у повному обсязі (визначено рішенням кафедри та відображено у навчально-методичному комплексі із зазначеної дисципліни).

Очна форма навчання передбачає щоденне та систематичне відвідування лекційних та семінарських занять, виконання самостійної та індивідуальної роботи відповідно до вимог Робочої програми навчальної дисципліни (далі – РПНД).

Здобувач зобов'язаний:

✓ *виконувати завдання, які пропонує викладач. Форма виконання завдань залежить від тематичного змісту заняття;*

✓ *відпрацювати пропущені заняття відповідно до графіка проведення консультацій викладачем, дотримуючись тематичного змісту занять затверджених робочою програмою навчальної дисципліни. Проведення перескладання матеріалу, який здобувач пропустив, відбувається за дозволом декану факультету;*

✓ *у ході освітнього процесу відповідально ставитися до навчання, бути активним, виявляти ініціативу, з повагою відноситися до викладача та одногрупників, виконувати завдання, поставлені перед ним викладачем на семінарських та лекційних заняттях;*

✓ *з'являтися на заняття своєчасно, привітатися з одногрупниками та викладачем. У разі запізнення спокійно заходити до аудиторії та не звертати увагу на себе. Здобувач має право на отримання знань за індивідуальною формою навчання згідно з індивідуальним графіком.*

Консультації викладачем здобувачів, які мають індивідуальний графік навчання, здійснюється за семестровим графіком консультацій викладача кафедри

впродовж семестру не менше ніж один раз на місяць у визначені консультаційні дні (або за погодженням обох сторін в інший день).

Здобувач, який має дозвіл на відвідування занять за індивідуальним графіком, бере участь у підсумковій семестровій атестації (заліково-екзаменаційній сесії) на загальних підставах.

Політика оцінювання результатів навчання. Не виконання здобувачем програмного змісту з дисципліни є підставою для недопущення до складання заліку та відрахуванням. Здобувач, який отримав за семестр бали від 0 до 34 може бути не допущений до складання заліку. У такому випадку здобувачу надається можливість набрати відповідні бали та отримати допуск після відпрацювання програмного змісту та написання модульної контрольної роботи.

Здобувач, який отримав бали від 35 до 59 має можливість повторно написати модульну контрольну роботу та виконати самостійну роботу в повному обсязі відповідно до вимог РПНД.

Здобувачам нараховуються заохочувальні бали за виконання наступних видів робіт: участь у конференціях, семінарах, тренінгах за темою дисципліни тощо.

У випадку продовження активних бойових дій на території України допускається навчання в режимі онлайн, що передбачає використання таких інструментів дистанційної освіти як Zoom, Google Classroom, MOODLE.

Політика доброчесності. Здобувач повинен дотримуватися принципів, норм етикету та забезпечення академічної доброчесності ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет». Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання вірогідної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Відповідно до внутрішніх нормативних документів розподіл балів з яких формується рейтинг компетентності здобувача вищої освіти відбувається між поточним контролем (60 балів) та підсумковим контролем (40 балів).

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ:

1. Спілкування та його характеристики
2. Особистісні фактори, що зумовлюють ефективність спілкування
3. Бар'єри взаєморозуміння
4. Соціально-психологічні механізми впливу в процесі спілкування.
5. Стили спілкування.
6. Вербальний інтелект.
7. Соціальний інтелект.
8. Емоційний інтелект та його роль в роботі педагога.
9. Емпатія та її місце у спілкуванні
10. Рівні та види емпатії
11. Асертивність та асертивна поведінка.
12. Асертивність як передумова безконфліктного спілкування.
13. Стрес, його ознаки та прояви у спілкуванні.
14. Емоційна напруга та методи її подолання.
15. Особливості спілкування педагогів з колегами по роботі
16. Особливості, функції педагогічного спілкування
17. Поняття ненасильницького спілкування в теорії М. Розенберга.
18. Ненасильницьке спілкування та його роль в регулюванні конфліктів в освітньому середовищі.
19. Стили спілкування за М. Розенбергом: стиль вовка, стиль жирафи.
20. Чотири кроки ненасильницького спілкування.
21. Ненасильницьке спілкування в сфері психологічної допомоги.
22. Психологічний тренінг як форма роботи практичного психолога.
23. Етапи підготовки психологічного тренінгу.
24. Вимоги та правила стосовно учасників тренінгу.
25. Самопрезентація та управління враженням в роботі психолога.
26. Особливості тренінгової роботи із різними віковими групами
27. Особливості тренінгової роботи з педагогічним колективом.
28. Група та групова динаміка. Підходи до вивчення динаміки малих груп
29. Групові ролі
30. Типові складнощі та помилки, що виникають під час психологічного тренінгу
31. «Складні» учасники тренінгу та особливості роботи з ними.
32. Поняття та визначення дискримінації.

33. Психологічні особливості дискримінації за ознаками раси, особливості профілактики та корекції дискримінації за ознаками раси.

34. Психологічні особливості дискримінації за належністю до певної статі, особливості профілактики та корекції.

35. Психологічні особливості дискримінації за віковими критеріями, особливості профілактики та корекції.

36. Психологічні особливості дискримінації за ознаками наявності фізичних вад, особливості профілактики та корекції.

37. Психологічні особливості дискримінації за ознаками приналежності до певної релігії, особливості профілактики та корекції.

38. Психологічні особливості дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації, особливості профілактики та корекції.

39. Психологічні особливості дискримінації за зовнішністю (лукізм, фетфобія), особливості профілактики та корекції.

40. Психологічні особливості дискримінації за з гендерною ідентичністю, особливості профілактики та корекції.

41. Психологічні особливості дискримінації за національною ознакою, особливості профілактики та корекції.

42. Психологічні особливості дискримінації за ознаками соціально-економічної приналежності, особливості профілактики та корекції.

ПІСЛЯМОВА

Беззаперечним є той факт, що в центрі сучасного освітнього процесу перебуває здобувач вищої освіти – особистість, яка прагне не лише отримати знання, а й сформувати професійні компетентності, необхідні для успішної самореалізації в умовах динамічного та мінливого світу. Саме тому освітнє середовище Університету орієнтоване на створення умов для розвитку професійного потенціалу студента, його критичного мислення, здатності до самостійного прийняття рішень, безперервного навчання та ефективного застосування знань у практичній діяльності.

Особливої актуальності сьогодні набуває професія психолога, адже сучасне суспільство потребує фахівців, здатних надавати кваліфіковану психологічну допомогу в умовах соціальної нестабільності, високого рівня стресу, психоемоційного навантаження та кризових ситуацій. Сучасний психолог – це не лише теоретично підготовлений фахівець, а професіонал, який володіє практичними навичками консультування, психодіагностики, психопрофілактики, кризової підтримки, ефективної комунікації та здатний швидко адаптуватися до нових професійних викликів.

У цих умовах якісна освіта визначається не лише обсягом отриманих знань, а передусім здатністю майбутнього фахівця застосовувати їх у професійній діяльності, постійно вдосконалювати власні компетентності, працювати в міждисциплінарному середовищі та бути готовим до навчання впродовж життя.

Важливим інструментом реалізації таких завдань є вибірккові освітні компоненти, які забезпечують формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти. Саме завдяки можливості свідомого вибору навчальних дисциплін студенти можуть поглиблювати знання у найбільш актуальних і професійно значущих напрямках психології, розширювати практичні навички та формувати власну професійну спеціалізацію відповідно до особистих інтересів і потреб сучасного ринку праці.

Вибіркові дисципліни створюють умови для отримання сучасних знань і практичного досвіду у сфері психологічного консультування, психотерапії, кризової допомоги, медіації, психодіагностики, роботи з психотравматичними станами та інших напрямів психологічної практики. Вони сприяють розвитку

професійної мобільності, гнучкості мислення, навичок самоосвіти та здатності ефективно реагувати на виклики сучасності.

Сучасний ринок праці вимагає від психолога постійного професійного вдосконалення, готовності до опанування нових підходів, методик і технологій психологічної допомоги. Уже недостатньо лише здобути професію – важливо постійно оновлювати знання, розширювати професійні компетентності та формувати культуру навчання впродовж життя. Саме тому запропоновані в даному каталозі освітні компоненти відкривають для здобувачів можливості для глибокого професійного розвитку, підвищення конкурентоспроможності та становлення як сучасного, компетентного й затребуваного фахівця.

Випускова кафедра психології бажає здобувачам натхнення, професійного зростання та успішного опанування однієї з найбільш актуальних і суспільно важливих професій сьогодення – професії психолога!